

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MAŁDYTY

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XIV/115/16 Rady Gminy Małdyty z dnia 15 czerwca 2016 r.
w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania

przestrzennego gminy Małdyty wraz z rysunkiem, stanowiącym załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

ZESPÓŁ AUTORSKI STUDIUM:

Projektanci

mgr inż. arch. Szymon Zabokrzecki

mgr Marzena Belowska

mgr inż. Michał Sobieraj

mgr inż. Adam Syczewski

mgr inż. Krzysztof Szlubowski

Opracowanie wykonano w:

Biuro Architektoniczno-Urbanistyczne

"BDK" s.c.

ul. Wilczyńskiego 25E/221

10-686 Olsztyn

tel. 89 541 42 24

biuro@bdk.olsztyn.pl

www.bdk.olsztyn.pl

WSTEP	6
<u>OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY .....</u>	8
<u>1 UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO .....</u>	8
1.1 Struktura przyrodnicza oraz stan i funkcjonowanie środowiska naturalnego	8
1.1.1 Położenie	9
1.1.2 Budowa geologiczna i rzeźba terenu	9
1.1.3 Gleby	9
1.1.4 Klimat	10
1.1.5 Wody powierzchniowe	10
1.1.6 Flora i fauna	11
1.2 Zasoby i walory przyrodnicze oraz ich ochrona	12
1.2.1 Rezerwat „Niedźwiedzie Wielkie”	12
1.2.2 Rezerwat „Zielony Mechacz”	14
1.2.3 Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk "Niedźwiedzie Wielkie" - PLH280050	16
1.2.4 Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk "Budwity" - PLH280010	18
1.2.5 Obszar Chronionego Krajobrazu Kanału Elbląskiego	19
1.2.6 Pomniki przyrody	19
1.3 Rolnicza przestrzeń produkcyjna	20
1.4 Leśna przestrzeń produkcyjna	23
<u>2 UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN (W TYM WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH), UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH .....</u>	24
2.1 Kopaliny	24
2.2 Tereny górnicze	24
2.3 Wody podziemne	25
<u>3 UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH .....</u>	25

<u>4</u>	<u>UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.....</u>	<u>27</u>
<u>5</u>	<u>UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA .....</u>	<u>27</u>
<u>6</u>	<u>UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW .....</u>	<u>41</u>
<u>7</u>	<u>UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ .....</u>	<u>42</u>
7.1	Rys historyczny	42
7.2	Pomnik historii.....	42
7.3	Obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa	43
7.4	Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków	45
7.5	Stanowiska archeologiczne.....	51
7.6	Strefy ochrony konserwatorskiej	51
<u>8</u>	<u>UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH .....</u>	<u>52</u>
<u>9</u>	<u>UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA .....</u>	<u>52</u>
9.1	Zagrożenia naturalne	52
9.2	Zagrożenia antropogeniczne.....	52
<u>10</u>	<u>UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMU KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....</u>	<u>53</u>
10.1	Transport drogowy i kolejowy	53
10.1.1	Drogi krajowe	53
10.1.2	Drogi wojewódzkie	53
10.1.3	Drogi powiatowe	53
10.1.4	Drogi gminne	54
10.1.5	Sieć kolejowa	55
10.1.6	Transport zbiorowy.....	55
10.2	Infrastruktura turystyczna	55
10.2.1	Szlaki turystyczne.....	55
10.2.2	Atrakcje turystyczne	55

10.3	Gospodarka odpadami	56
10.4	Infrastruktura techniczna	56
10.4.1	Sieć gazowa	56
10.4.2	Ciepłownictwo	56
10.4.3	Zaopatrzenie w wodę	56
10.4.4	Kanalizacja sanitarna	57
10.4.5	Elektroenergetyka	58
11	<u>UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU ORAZ ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY .....</u>	59
11.1	Bilans terenów – dotychczasowe przeznaczenie terenów	59
11.2	Sytuacja planistyczna	60
11.3	Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony	61
12	<u>UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY .....</u>	62
13	<u>UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.....</u>	64
14	<u>UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ .....</u>	65
	<u>SPIS WYKRESÓW: .....</u>	66
	<u>SPIS TABEL .....</u>	66

Wstęp

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Małdyty jest dokumentem planistycznym sporządzonym dla obszaru całej gminy, wykonanym zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015, Poz. 199 z późn. zm.).

Studium określa politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego, a zawartość jest zgodna z zakresem przedmiotowym wskazanym w art. 10 ust. 1 i 2 powołanej ustawy oraz Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233).

Prace nad studium prowadzono na podstawie Uchwały Rady Gminy Małdyty Nr XXIX/296/14 z dnia 28 maja 2014 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Małdyty.

Podstawowym celem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w myśl przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest określenie polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego. W szczególności w studium uwzględniono uwarunkowania wynikające z (art. 10 ust.1):

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;
- stanu ładu przestrzennego wymogów jego ochrony;
- stanu środowiska, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wielkości jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego;
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych;
- warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- potrzeby i możliwości rozwoju gminy;
- stanu prawnego gruntów;
- występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;

- występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla;
- występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- stanu systemów komunikacji infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych;
- wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Analiza uwarunkowań w obszarach przedstawionych powyżej, wraz z analizą wniosków organów, urzędu gminy i osób fizycznych stanowiły podstawę do formułowania kierunków zagospodarowania przestrzennego. W zakresie kierunków zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy, w studium określono w szczególności:

- kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego;
- kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy;
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa art. 48 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń podziałów nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej;
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych;

- obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej;
- obszary wymagające przekształceń i rehabilitacji;
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Ogólna charakterystyka gminy

Powierzchnia gminy liczy – 188,8 km² i obszar ten zamieszkuje 6431 mieszkańców (dane z 2013 r.). Ośrodkiem gminnym są Małdyty – ośrodek obsługi regionalnej gminy. W granicach gminy znajduje się 22 sołectwa (Bartno, Budwity, Gumniska Małe, Gumniska Wielkie, Dobrocin, Drynki, Dziśnity, Jarnołtowo, Kadzie, Klonowy Dwór, Koszajny, Kreki, Leśnica, Linki, Małdyty, Sambród, Sople, Szymonowo, Wilamowo, Wielki Dwór, Wodziany, Zajezerze) w skład których wchodzi 48 zamieszkałych wsi oraz jedna niezamieszkała (Niedźwiada). Zewnętrzne drogowe powiązania komunikacyjne gminy zapewniają przebiegające przez teren gminy droga krajowa S7 Gdańsk-Warszawa i droga wojewódzka nr 519 Morąg-Zalewo-Stary Dzierzgoń oraz sieć dróg powiatowych. Przez Małdyty i gminę przebiega linia kolejowa Olsztyn-Elbląg. Wiodącą funkcją gospodarki gminy jest rolnictwo rozwijające się na bazie gospodarstw indywidualnych i zespołowych. Przemysł ogranicza się do kilkunastu podmiotów prowadzących drobną wytwórczość. Obszar gminy charakteryzuje się malowniczością, na którą składają się pagórki, zespoły wzgórz oraz jezior o urozmaiconej linii brzegowej. Niemal 58% powierzchni gminy stanowią użytki rolne, lasy i zadrzewienia zajmują 28%, grunty pod wodami - 6%, a grunty zabudowane i zurbanizowane - niecałe 5%.

1 Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska przyrodniczego, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego

1.1 Struktura przyrodnicza oraz stan i funkcjonowanie środowiska naturalnego gminy

1.1.1 Położenie

Gmina Małdyty położona jest w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w północnej części powiatu ostródzkiego. Gmina graniczy z gminami Morąg i Miłomłyn (pow. ostródzki) oraz gminami Zalewo (pow. iławski), Rychliki i Pasłęk (pow. elbląski) i Stary Dzierżoń (pow. Malbork, woj. pomorskie).

Gmina Małdyty położona jest przy trasie przebiegu drogi krajowej nr 7, co korzystnie wpływa na dostępność komunikacyjną gminy. Analizowany obszar położony jest w odległości 32 km od Ostródy, 41 km od Elbląga, 71 km od Olsztyna i 101 km od Gdańska.

1.1.2 Budowa geologiczna i rzeźba terenu

Na obszarze gminy przestrzennie występują 3 główne jednostki geomorfologiczne plejstoceniowe. Większość obszaru zajmuje wysoczyzna morenowa falista i pagórkowata zlodowacenia bałtyckiego. Podłoże gruntowe w tej jednostce stanowią gliny zwałowe. Drugą jednostką jest równinny obszar sandrowy. Zajmuje środkową część gminy wzdłuż jezior Sambród - Ruda Woda. Podłoże stanowią grunty piaszczysto - żwirowe. Trzecią jednostką jest rynna polodowcowa dzieląca obszar gminy na część zachodnią i wschodnią. Rynnę tą wypełniają jeziora Sambród i Ruda Woda. Utwory holoceniowe tworzące się współcześnie występują w obniżeniach terenowych i w dolinach cieków wodnych. Są to: torfy, namuły organiczne i kreda jeziorna. Zajmują przestrzennie stosunkowo małe powierzchnie. Konfiguracja powierzchni terenu jest mało zróżnicowana. Ma charakter falisty i lokalnie pagórkowaty. Do rejonów o bardziej dynamicznej rzeźbie należy zaliczyć:

- w części północnej - obszar wyznaczony miejscowościami Budwity, Gumniska Małe i Wielkie;
- w części środkowej - rejon wsi Drynki, Górka i Linki;
- w części południowej - rejon jezior Pozorty i Kanty oraz rejon wsi Wodziany i Dziśnity.

1.1.3 Gleby

Gmina Małdyty położona jest w strefie średniej zagrożenia erozją. Jednakże na terenach zagrożonych występują lasy ograniczające możliwość działań erozyjnych. Na terenie gminy gleby wysokich klas bonitacyjnych stanowią odpowiednio – kl. III a i b – ok. 44%, kl. IV a – ok. 28%. Gleby mniej urodzajne o klasach bonitacyjnych IV b i V, koncentrują się w okolicach: wsi Koszajny - Połowite, Gumniska Wielkie-Sambród, Małdyty-Sople i zachodni brzeg jeziora Ruda Woda. Korzystne warunki glebowe miały podstawowy wpływ na działalność gospodarczą na terenie gminy w postaci uprawy roli w różnych strukturach organizacyjnych na przestrzeni czasu. Badania gleb wykonywane są przez Stację Chemiczno-Rolniczą w Olsztynie w ustalonych miejscach użytków rolnych na terenie

województwa. W trakcie badań określone są: odczyn gleby oraz zawartość przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu. Według badań z 2001 r. wskaźnik pH w glebach gminy Małdyty (odniesionych do całego powiatu) określał udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych na poziomie 71% i był bardzo wysoki. Potrzebę wapnowania w stopniu koniecznym i potrzebnym określono dla powiatu jako 61 % czyli wysokim w skali województwa (dla województwa 51 %). Natomiast procent gleb o niskiej i bardzo niskiej zawartości przyswajalnych form fosforu i potasu był na poziomie 21-40 %, dla magnezu 41-60 % i kształtował się na poziomie średniej dla województwa (potas, magnez) lub o jeden rząd powyżej średniej ustalonych progów (magnez). Powyższe świadczy o przydatności gleb dla rolnictwa z potrzebą drobnej ingerencji w szczególnych przypadkach.

1.1.4 Klimat

Warunki klimatyczne panujące na terenie opracowania i terenach przyległych należą do umiarkowanych i w dużej mierze uwarunkowane są wpływami mas powietrza polarno – morskiego. Na omawianym obszarze klimat charakteryzuje się dużą zmiennością wywołaną ścieraniem się przeciwstawnych mas powietrza. Średnia roczna temperatura w rejonie miejscowości Małdyty wynosi około 7,3°C z czego najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą ok. 17,0°C, najchłodniejszym luty – ok. 4,0°C. Średnia roczna liczba opadów wynosi 600 mm. Przeważają zdecydowanie wiatry z kierunku południowo – zachodniego a także z kierunku zachodniego. Są to wiatry słabe i o średniej prędkości. Gmina Małdyty znajduje się w strefie „korzystnej” zgodnie z mapą „Strefy energii wiatru w Polsce” wg prof. Haliny Lorenc opracowanej przez Ośrodek Meteorologii IMGW.

1.1.5 Wody powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym obszar gminy należy do dwóch odrębnych systemów wodnych - zlewni Wisły i zlewni Zalewu Wiślanego. Większość obszaru należy do zlewni Wisły, a jedynie północno-zachodnia część gminy poprzez cieki Dzierzgoń i Brzeźnicę oraz w części północnej - Sałą - do zlewni Zalewu Wiślanego.

Największą rzeką w gminie jest Drela, a jej długość od jeziora Skiertąg do jeziora Ruda Woda wynosi 16,4 km.

Największym jeziorem jest jez. Ruda Woda o powierzchni 654,1 ha, głębokości maksymalnej 27,8m. Kolejne jeziora co do wielkości na terenie gminy to: Sambród, Kęty, Sasiny, Pozorty (tylko częściowo leży w gminie Małdyty), Niedźwiedź Duży, Piniewo, Jelonek Mały i Dzicze Suche.

Wody 2 jezior gminy były dotychczas badane od 1995 r. przez WIOŚ w Olsztynie. III klasę czystości reprezentuje jezioro Sambród (badane w 2001 r.), a pozaklasowe są wody jeziora Ruda Woda (badane w 2000 r.).

Głównym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych terenu gminy może być odprowadzanie ścieków bez oczyszczenia do wód w sposób nielegalny, w szczególności z terenów nie skanalizowanych. Ponadto zasadne jest dostosowanie się rolnictwa gminy do wymogów ustawy o nawozach i nawożeniu szczególnie w zakresie związanym z ochroną środowiska, w tym środowiska wodnego.

1.1.6 Flora i fauna

Gmina Małdyty należy do działu północnego pomorskiego jednostki geobotanicznej. Szata roślinna gminy podobnie jak szata roślinna województwa należy do najbardziej interesującej na terenach nizinnych. Wpływ na to może mieć między innymi wpływ północnego klimatu oraz stosunkowo niewielkie przekształcenia ekosystemów. Gmina położona jest na obszarze występowania zbiorowisk roślinnych o subatlantyckim zasięgu. Występują tu także gatunki borealne czyli północne, ale nieco w mniejszej ilości niż na obszarze północno-wschodniej części województwa. Na terenie gminy występują dwa rezerваты ochrony przyrody: „Niedźwiedzie Wielkie” utworzony dla zachowania, ze względów naukowych i dydaktycznych starodrzewu bukowego oraz „Zielony Mechacz” który powstał dla zachowania maliny moroszki należącej do ginących składników naszej flory oraz torfowiska wysokiego. Teren gminy charakteryzuje się lesistością poniżej poziomu średniej wojewódzkiej. Zasadnicza część lasów stanowi własność Lasów Państwowych. Rozmieszczenie terenów leśnych jest nierównomierne - skupione są głównie w północnej i północno-wschodniej części gminy. Pozostały teren jest praktycznie bezleśny, z ewentualnymi małymi obszarami lasu. Główny kompleks leśny, o powierzchni około 2000 ha, przylega do północnej granicy gminy. Struktura drzewostanu jest różna od typowej dla województwa. Na terenie gminy przeważają lasy liściaste (ok. 86 % drzewostanu). Wśród drzewostanu liściastego dominującą pozycję zajmuje buk - do około 89 %. Kompleksy bukowego starodrzewu występują w południowej i środkowej części głównego kompleksu leśnego. Drugim z kolei gatunkiem liściastym jest dąb. Spośród drzew iglastych najsilniej reprezentowana jest sosna. Inne gatunki drzew - świerk, brzoza, olsza, zajmują znikome powierzchnie. Lasy będące w zasobach Lasów Państwowych na terenie gminy są zarządzane przez Nadleśnictwo Dobrocin i Nadleśnictwo Młynary.

Gmina jest miejscem występowania stałego lub okresowego różnego rodzaju zwierząt i ptactwa. Ciekawe gatunki zwierząt występują szczególnie w lasach gminy. Tereny występowania zwierząt nie wymagały objęcia ochroną prawną. Na terenie gminy występuje

bogata fauna, bytują tutaj (wg. stanu na dzień 01.09.2004r.): 64 jelenie, 55 danieli, 667 saren., 236 dzików, 206 zajęcy oraz borsuki, jenoty, tchórze, kuny, norki oraz wydry. Z rzadkich gatunków zwierząt chronionych występuje tu: orlik krzykliwy, orzeł bielik oraz bocian czarny. Ponadto płazy i gady: Traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*; Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*; Kumak nizinny *Bombina bombina*; Grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*; Ropucha szara *Bufo bufo*; Ropucha zielona *Bufo viridis* Laurenti; Żaba trawna *Rana temporaria*; Żaba jeziorkowa *Rana lessonae*; Żaba wodna *Rana esculenta*; Żaba moczarowa *Rana arvalis*; Rzekotka drzewna *Hyla arborea*; Jaszczurka zwinka *Lacerta agilis* linnaeus; Jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara*; Padalec zwyczajny *Anguis fragilis* linnaeus; Zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix*; Żmija zygzakowata *Vipera Berus*. Ptaki: Perkoz *Tachybaptus ruficollis*; Perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*; Perkoz rdzawoszyi *Podiceps grisegena*; Kormoran *Phalacrocorax carbo*; Bąk *Botaurus stellarius*; Bocian czarny *Ciconia nigra*; Bocian biały *Ciconia ciconia*; Łabędź niemy *Cygnus olor*; Krakwa *Anas strepera*; Cyranka *Anas querquedula*; Płaskonos *Anas clypeata*; Gągoł *Bucephala clangula*; Nurogęs *Mergus merganser*; Trzmielojad *Pernis apivorus*; Kania ruda *Milvus milvus*; Bielik *Haliaeetus albicilla*; Błotniak stawowy *Circus aeruginosus*; Jastrząb *Accipiter gentili*; Krogulec *Accipiter nisus*; Myszołów zwyczajny *Buteo buteo*; Orlik krzykliwy *Aquila pomarina*; Przepiórka *Coturnix coturnix*; Wodnik *Rallus aquaticus*; Krociatka *Porzana porzana*; Derkacz *Crex crex*; Kokoszka wodna *Gallinula chloropus*; Żuraw *Grus grus*; Sieweczka rzeczna *Charadrius dubius*; Czajka *Vanellus vanellus*; Bekas *Gallinago gallinago*; Samotnik *Tringa ochropus*; Siniak *Columba oenas*; Sierpówka *Streptopelia decaptes*; Turkawka *Streptopelia turtur*.

1.2 Zasoby i walory przyrodnicze oraz ich ochrona

1.2.1 Rezerwat „Niedźwiedzie Wielkie”

Ustanowiony zarządzeniem MP nr 40, poz. 397 z 10.05.1955 r. Południowa część rezerwatu przylega do Jeziora Miedzianego i Jeziora Dolny Staw. Rezerwat zajmuje powierzchnię 34,02 ha. Utworzony został w celu ochrony i zachowania ze względów dydaktycznych naturalnego starodrzewu bukowego, liczącego 150 lat, znajdującego się na granicy zwartego zasięgu geograficznego *Fagus sylvatica*, z licznymi stanowiskami roślin ochronnych. Obszar rezerwatu jak i tereny otaczające go są silnie pofałdowane i stanowią twory morenowe, które składają się głównie z glin piaszczystych. Wyodrębniono tu gleby brunatne właściwe i wylugowane oraz gleby gruntowo glejowe oraz gleby płowe typowe. Przebiegają tędy i pokrywają się ze sobą zasięgi występowania dwóch gatunków: północno-wschodnia granica występowania buka oraz południowo-zachodnia granica występowania świerka. Gatunkami panującymi w rezerwacie są buk, olsza i brzoza, a jako gatunki

domieszkowe występują świerk i dąb, pojedynczo występują także lipa, wiąz, jodła, brzoza, sosna, jesion, osika. Miejscami drzewostany tworzą strukturę dwupiętrową. Gatunkami tworzącymi podszyt są głównie buk i grab oraz w niewielkiej ilości lipa i bez koralowy. Obniżenia terenowe zajmują niewielkie bagienka. Wśród bogatego runa występuje tu wiele gatunków roślin chronionych, takich jak: lilia złotogłów, podkolan biały, storczyk plamisty, wawrzynek wilczełyko, kopytnik pospolity, marzanka wonna, widłak jałowcowaty. Zespoły roślinne wyróżnione w rezerwacie: Tilio- Carpinetum typicum – grąd typowy Tilio – Carpinetum stachyetosuum – grąd niski Melico Fagetum – żyzna buczyna pomorska Circaeo Alnetum – łęg jesionowo – olszowy

Pod względem geobotanicznym i geomorfologicznym rezerwat „Niedźwiedzie Wielkie” przedstawia wyjątkowe wartości. Stanowi on krańcowe stanowisko buka zwyczajnego, który charakteryzuje się tutaj dużą żywotnością. Występuje tu wiele gatunków roślin zielnych chronionych i rzadkich. Na podstawie badań prowadzonych w 1957 r. przez J. Hutorowicza stwierdzono występowanie bogatej flory porostów. Wśród 83 odnalezionych tutaj gatunków porostów znajduje się *Rhizocarpon geographicum* – wzorzec geograficzny, charakterystyczny dla wyższych partii Tatr. Wg. badań prowadzonych w rezerwacie "Niedźwiedzie Wielkie" w 1957 roku przez J. Hutorowicza) stwierdzono występowanie: Granicznik płucnik *Lobaria pulmonaria*; Pawężnica psia *Peltigeria canina*; Pawężnica rozłożysta *Peltigeria horizontalis*; Pawężnica *Peltigeria polidactyla*; Chrobotek reniferowy *Cladonia rangiferina*; Chrobotek leśny *Cladonia sylvatica*; Chrobotek *Cladonia tenuis*; Chrobotek najeżony *Cladonia impexa*; Chrobotek alpejski *Cladonia alpestris*; Chrobotek palczasty *Cladonia Digitala*; Chrobotek gwiazdkowaty *Cladonia uncialis*; Chrobotek łuskowaty *Cladonia subsquamosa*; Chrobotek strzępiasty *Cladonia major*; Chrobotek wysmukły *Cladonia gracilis*; Chrobotek rożkowy *Cladonia cornuta*; Chrobotek kubkowaty *Cladonia pyxidata*; Chrobotek strzępiasty *Cladonia fimbriata*; Chrobotek rogokształtny *Cladonia cornutoradiata*; Chrobotek okółkowy *Cladonia verticillata*; Chrobotek kieliszkowaty *Cladonia chlorephaea*; Chrobotek rosochaty *Cladonia foliacea*; Płaskotka pylasta *Parmeliopsis aleurites*; Płaskotka rozlana *Parmeliopsis ambigua*; Pustułka rurkowata *Parmelia tubulosa*; Tarczownica *Parmelia furfuracea*; Tarczownica kielichowata *Parmelia acetabulum*; Tarczownica *Parmelia scorteae*; Tarczownica *Parmelia fuliginosa*; Świetlanka pospolita *Candelaria concolor*; Płucnica płotowa *Cetraria sepincola*; Płucnica żółta *Cetraria pinas tri*; Płucnica modra *Cetraria glauca*; Płucnica islandzka *Cetraria Islandica*; Rożynka kolczasta *Cetraria aculeata*; Mąkla tarniowa *Evernia prunastri*; Mąkla *Evernia divaricata*; Włostka grzywiasta *Alectoria jubata*; Włostka *Alectoria implexa*; Odnożyca jesionowa *Romalina fraxinea*; Odnożyca mączysta *Romalina farinacea*; Odnożyca *Romalina calicaris*;

Odnożyca opylona *Romalina pollinaria*; Brodaczka kępkowa *Usnea hirata*; Brodaczka kępkowa *Usnea dasypoga*.

1.2.2 Rezerwat „Zielony Mechacz”

Zajmuje powierzchnię 94,30 ha i znajduje się na terenie leśnictwa Zamczysko. Został powołany w roku 1962 na podstawie zarządzenia MP nr 51, poz. 252 z 27.06.1962 r. obejmuje torfowisko z najbogatszym w kraju stanowiskiem maliny moroszki. Większą część 95% powierzchni porastają drzewostany sosnowe; gniazdują tu żurawie. Rezerwat leży w gminie Małdyty, w odległości 1.5 km za Małdytami od szosy Ostróda - Gdańsk. Rezerwat stanowi południową część torfowiska „Budwity” położonego w rozległej dolinie rozciągającej się w kierunku z północy na południe na długości 2,7 km o średniej szerokości 1,1 km. Jako jednostka geomorfologiczna obszar ten znajduje się w pasie typowo wykształconych moren czołowych, pochodzących z ostatniego zlodowacenia bałtyckiego fazy pomorskiej. Utworzony został w celu zachowania reliktu glacialnego jakim jest malina moroszka. Gatunkiem panującym w rezerwacie jest przede wszystkim sosna, a oprócz niej w kilku wydzieleniach jako panująca występuje brzoza oraz w jednym wydzieleniu świerk. W drzewostanach sosnowych gatunkami domieszkowymi są brzoza i świerk, pojedynczo występują także osika i wierzba. Gatunkami tworzącymi podszyt są głównie kruszyna, brzoza, jarzębina i pojedynczo buk, świdośliwa, bez czarny, leszczyna. Pokrywa jest silnie zadarniona i mszysta. Oprócz maliny moroszki stanowiącej tutaj główny przedmiot ochrony występują tu takie gatunki roślin chronionych jak: rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne, marzanka wonna, widłak jałowcowaty, konwalia majowa, kruszyna pospolita.

Zespoły roślinne wyróżnione w rezerwacie:

- *Caricetum acutiformis* – szuwar turzycy błotnej;
- *Sphagno squarosi-alnetum* – oles torfowcowi;
- *Caricetum limosae* – mechowisko z dominującą turzycą bagienną;
- *Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi* – pło mszarne;
- *Eriophoro vaginati* – *Sphagnetum recurvi* – mszar wełniankowy;
- *Ledo-Sphagnetum magellanici* – mszar sosnowy;
- *Vaccinio uliginosi* – *Pinetum* – bór bagienny;
- Zbiorowisko z *Wetula pubescens*.

Badania naukowe na tym terenie były prowadzone już w okresie międzywojennym przez naukowców niemieckich Steffena i Grossa. W tym czasie północna część torfowiska została przeznaczona do eksploatacji torfu na skalę przemysłową, lecz stosunkowo

niewielką, z pominięciem odwadniania złoża. Dzięki temu proces torfotwórczy nie został przerwany. Od 1962 r. po uruchomieniu Zakładu Torfu w Budwitach znacznie zwiększono wydobywanie torfu i do 1996 r. wyeksploatowano stąd 1,8 mln m³ torfu. Eksploatacja torfu nie pozostaje bez wpływu na stan i trwałość Rezerwatu. Na skutek osuszania rozległych obszarów torfowiska graniczących z rezerwatem dla celów eksploatacji i wieloletniego wydobywania torfu zniekształcone zostały naturalne procesy stosunków wodnych przez obniżenie poziomu wód gruntowych. Ma to destrukcyjny wpływ na naturalny obraz tego ekosystemu. Obniżenie poziomu wód gruntowych wpłynęło na znaczne zmniejszenie się obszaru występowania maliny moroszki i jej żywotności. (W roku 1960 występowała ona na powierzchni 15 ha, w 1980 r. na powierzchni 10 ha, a w 1997 r. na powierzchni 5 ha – według badań Polakowskiego.) Wg. badań prowadzonych w rezerwacie stwierdzono występowanie: Sierpowiec odgięty *Drepanocladus revolvens*; Gajnik lśniący *Hylocomnium splendens*; Modrzeczek siny *Leucobryum glaucum*; Płonnik pospolity *Polytrichum commune*; Piórosz pierzasty *Ptilium crista-castrensis*; Fałdownik nastroszony *Rhytidadelphus squarrosus*; Torfowiec *Sphagnum angustifolium*; Torfowiec kończysty *Sphagnum cuspidatum*; Torfowiec *Sphagnum Falla*; Torfowiec *Sphagnum fimbriatum*; Torfowiec *Sphagnum flexuosum*; Torfowiec ciemny *Sphagnum fuscum*; Torfowiec *Sphagnum girgensohnii*; Torfowiec magellański *Sphagnum magellanicum*; Torfowiec ostrolistny *Sphagnum nemoreum*; Torfowiec błotny *Sphagnum palustre*; Torfowiec *Sphagnum riparium*; Torfowiec czerwonawy *Sphagnum rubellum*; Torfowiec *Sphagnum russowii*; Torfowiec nastroszony *Sphagnum squarrosum*.

Podczas prac taksacyjnych w 1999r. stwierdzono występowanie: Barwinek pospolity *Vinca minor*; Bluszcz pospolity *Hedera helix*; Cis pospolity *Taxus baccata*; Gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis*; Grąźel żółty *Nuphar luteum*; Grzybień biały *Nyphaea alba*; Kruszczyk błotny *Epipactis palustris*; Kruszczyk siny *Epipactis purpurata*; Kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*; Lilia złotogłów *Lilium mortagon*; Malina moroszka *Rubus chamaemorus*; Naparstnica zwyczajna *Digitalis grandiflora*; Orlik pospolity *Aquilegia vulgaris*; Pióropusznik strusi *Matteucia struthipteris*; Podkolan biały *Platanthera biforia*; Pomocnik baldaszkowy *Chimaphila umbellata*; Rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*; Skrzyp olbrzymi *Equisetum maximum*; Tojad dzióbaty *Aconitum veriegatum*; Wawrzynek wilczelyko *Daphne mezereum*; Widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*; Widłak goździsty *Lycopodium clavatum*; Storzyczek krwisty *Ochris incarnata*; Storzyczek plamisty *Ochris maculata*; Storzyczek szerokolistny *Ochris latifolia*; Bagno zwyczajne *Ledum palustre*; Centuria pospolita *Centaurium erythraea*; Kalina koralowa *Viburnum opulus*; Kocanki piaskowe *Helichrysum arenarium*; Konwalia majowa *Convallaria maialis*; Kopytnik pospolity *Asarum europaeum*; Kruszyna pospolita *Frangula alnus*; Marzanka wonna *Asperula odorata*;

Paprotka zwyczajna *Polypodium vulgare*; Pierwiosnka lekarska *Primula officinalis*; Porzeczka czarna *Ribes nigrum*; Turówka leśna *Hierochloe ustralis*.

1.2.3 Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk "Niedźwiedzie Wielkie" - PLH280050

Ostoja "Niedźwiedzie Wielkie" obejmuje fragment kompleksu żyznych lasów liściastych, porastających wysoce urozmaicony topograficznie obszar moreny czołowej. W skład ostoi wchodzi oddziały leśne 181, 182 i 183, należące do Leśnictwa Sambród w Nadleśnictwie Dobrocin. W części południowej ostoja graniczy z leżącym tu niewielkim stawem rybackim, zwanym Dolnym Stawem, oraz graniczącym z nim od strony zachodniej jeziorem Miedzianym. Pozostałe granice ostoi pokrywają się z przebiegiem linii oddziałowych. Przez obszar ostoi przebiega leśna droga o nawierzchni żwirowej, zapewniająca dojazd od strony Małdyt. W obrębie ostoi dominuje las bukowy z domieszką grabu, lipy i dębu, reprezentowany przez dwa zespoły roślinne, żyzne buczyny niżowe *Galio odorati-Fagetum* oraz subatlantycki grąd *Stellario-Carpinetum*. Niewielkie powierzchnie w zagłębieniach terenu zajęte są przez łęgi olszowo-jesionowe *Fraxino-Alnetum* oraz olsy i roślinność torfowiskową. Znaczna część ostoi (34,02 ha) pokrywa się z rezerwatem leśnym o tej samej nazwie, charakteryzującym się wysokim stopniem naturalności, wynikającym z faktu konsekwentnie realizowanej ochrony co najmniej od połowy lat pięćdziesiątych XX w. Naturalność ekosystemu ostoi przejawia się min. poprzez obecność znacznych zasobów martwego drewna, w tym również wielkowymiarowego drewna leżącego oraz drzew dziuplastych. Dzięki temu jest to ważne miejsce występowania organizmów saproksylicznych, w tym uzależnionych od martwego drewna gatunków ptaków (min. czterech gatunków dzięciołów), nietoperzy (min. mopka *Barbastella barbastellus*) owadów (pachnica dębowa *Osmoderma eremita*, tęgosza rdzawy *Elater ferrugineus* i wiele innych) oraz grzybów (min. ozorek dębowy *Fistulina hepatica*, sopłówki *Hericium* spp., flagowiec olbrzymi *Meripilus giganteus*).

Ostoja "Niedźwiedzie Wielkie" reprezentuje nieliczne w skali kraju pozostałości żyznych lasów liściastych, tj. ekosystemów cechujących się największą różnorodnością biologiczną. Ostoja chroni lasy o fizjonomii zdominowanej przez buka, znajdujące się przy wschodniej granicy zasięgu buka, wśród nich wzorcowo wykształcone zespoły łąk subatlantyckich *Stellario carpinetum* i żyznych buczyn *Galio odorati-Fagetum*.

"Niedźwiedzie Wielkie" są znaczącą ostoją organizmów saproksylicznych, spośród których tylko chrząszcze były przedmiotem wstępnego rozpoznania. Obszerne próchnowiska w dziuplach drzew są miejscem występowania pachnicy dębowej *Osmoderma eremita*,

gatunku priorytetowego wymienionego w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Chrząszcz ten pierwotnie związany był z naturalnymi lasami obfitującymi w stare dziuplaste drzewa w drzewostanach o rozluźnionej strukturze, tj. znajdujących się w fazie rozpadu. Obecnie pachnica występuje głównie w dobrze nasłonecznionych zadrzewieniach w krajobrazach kulturowych (min. w alejach przydrożnych, parkach dworskich itp.), zaś w lasach jest niezmiernie rzadka z uwagi na eliminację drzew dziuplastych przez gospodarkę leśną oraz nadmierne zacienienie panujące w jednolitych wiekowo drzewostanach. Liczne występowanie pachnicy we fragmencie ostoi (stwierdzono zasiedlenie co najmniej 13 drzew, jednak prawdopodobnie faktyczna liczba jest znacznie większa, gdyż tylko nieliczne dziuple można poddać bezpośredniej inspekcji w poszukiwaniu chrząszczy) świadczy o zachowaniu prawidłowej struktury ekosystemów leśnych.

Na podkreślenie zasługuje także występowanie tęgosza rdzawego *Elater ferrugineus*, największego krajowego przedstawiciela chrząszczy z rodziny sprężykowatych. Gatunek ten objęty jest ochroną gatunkową, a także został włączony do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt i znalazł się na czerwonej liście gatunków zagrożonych z kategorią VU. Larwa tęgosza zasiedla dziuple drzew, będąc wyspecjalizowanym drapieżnikiem polującym na duże larwy chrząszczy z rodziny Cetoniidae, w tym larwy pachnicy dębowej. Obecność *Elater ferrugineus* dowodzi, że populacja pachnicy jest na tym terenie liczna.

Kolejnym gatunkiem chronionym i figurującym na czerwonej liście jest ciołek matowy *Dorcus parallepipedus* z rodziny jelonkowatych, związany głównie z martwym drewnem twardych gatunków liściastych w zaawansowanym stanie rozkładu. Gatunek ten jest stosunkowo pospolity na całym Pojezierzu Ławskim, jednak ekosystemy grądów i buczyn stanowią jego typowe środowisko występowania.

Oprócz wymienionych powyżej 3 gatunków chrząszczy saproksylicznych o większych rozmiarach ciała, na obszarze ostoi potwierdzono występowanie co najmniej kolejnych 30 gatunków istotnych z punktu widzenia ochrony przyrody, tj. figurujących na czerwonej liście bądź uważanych za rzadkości faunistyczne.

Poza chrzążkami występują na terenie rezerwatu duże populacje chronionych gatunków grzybów, takich jak: ozorek dębowy *Fistulina hepatica*, flagowiec olbrzymi *Meripilus giganteus*, soplówka gałęzista *Hericium coralloides*, soplówka jeżowata *Hericium erinaceum*, mądziak psi *Mutinus caninus*, podgrzybek pasożytniczy *Xerocomus parasiticus* i szyszkowiec łuskowaty *Strobilomyces strobilaceus*.

Naturalne lasy ostoi stanowią optymalne miejsce żerowania i rozrodu mopka *Barbastellus barbastella*. Ponadto, ostoja "Niedświedzie Wielkie" jest ważnym miejscem gniazdowania ptaków związanych z dziuplami w obrębie żywych i martwych drzew, w tym

dzięcioła czarnego *Dryocopus martius*, dzięciołów pstrych *Dendrocopos minor*, *D. medius* i *D. maior* i gołębia siniaka *Columba oenas*.

źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

1.2.4 Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk "Budwity" - PLH280010

Torfowisko „Budwity” położone jest we wschodniej części Pojezierza Iławskiego (Kondracki 1998), w pasie moren czołowych ukształtowanych podczas fazy pomorskiej zlodowacenia Wisły. Jego część znajduje się w granicach rezerwatu przyrody „Zielony Mechacz”, utworzonego na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego nr 84 z dnia 15 maja 1962 roku (MP Nr 51 z 1962 r. poz. 252), dla ochrony zanikającej populacji reliktu glacialnego – maliny moroszki *Rubus chamaemorus*.

W granicach rezerwatu znalazła się południowa część torfowiska o powierzchni 94,3 ha. Północna część torfowiska, granicząca bezpośrednio z rezerwatem i obejmująca powierzchnię 271,7 ha, została osuszona w celu eksploatacji torfu. Od ponad pół wieku zarówno złoża torfowe, jak i porastająca je roślinność podlegają presji związanej z działalnością kopalni. Czynnikiem, który szczególnie niekorzystnie wpływa na ten teren jest obniżenie się poziomu wód gruntowych, zwłaszcza na granicy rezerwatu, w wyniku odwodnienia przez system rowów melioracyjnych. Głównym zagrożeniem obszaru jest pozyskiwanie torfu oraz obecność rowów odwadniających torfowisko, w tym głębokiego kanału "Fiugajka". Są one przyczyną zmian w charakterze torfowiska i zbiorowisk leśnych oraz negatywnie oddziałują na populacje roślin torfowiskowych.

Torfowisko „Budwity” wykształciło się na wododziale rzek Dzierzgoń i Drwęcy oraz systemu Kanału Elbląskiego. W otoczeniu niecki wypełnionej torfami znajdują się nieprzepuszczalne pokłady gliny zwałowej, o miąższości dochodzącej do 20 m, które izolują utwory organiczne od zalegających około 35 m poniżej wód podziemnych. Wcześniej w miejscu tym występowało płytkie bezodpływowe jezioro, które w wyniku akumulacji gytii detrytusowej uległo wypłyceniu, co umożliwiło rozwój roślinności szuwarowej. W wyniku narastania pokładu torfu niskiego torfowisko uniezależniło się od zasilania wód gruntowych i rozpoczął się ombrogeniczny etap rozwoju torfowiska wysokiego

Obszar objęty ochroną w ramach Europejskiej Sieci Natura 2000 SOOS „BUDWITY” utworzony został ze względu na ochronę typowej, dobrze zachowanej roślinności torfowiskowej pokrywającej jedynie niewielki procent terenu. Jednakże obszar jest szczególnie ważny dla zachowania największej polskiej populacji maliny moroszki *Rubus chamaemorus*. Odnotowano tu także występowanie 2 innych ginących gatunków roślin

(turzycza bagienna *Carex limosa*, torfowiec brunatny *Sphagnum fuscum*) oraz 2 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG (bielik *Heliaeetus albicilla*, żuraw *Grus grus*).

źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

1.2.5 Obszar Chronionego Krajobrazu Kanału Elbląskiego

Na części gminy został ustanowiony Obszar Chronionego Krajobrazu Kanału Elbląskiego w odniesieniu, do którego mają zastosowanie przepisy Uchwały Nr VII/127/11 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 maja 2011 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Kanału Elbląskiego (Dz. Urz. Woj. Warmińsko-Mazurskiego Nr 74 poz. 1296 z dnia 14 czerwca 2011r.) wraz z uchwałami zmieniającymi. OCHK Kanału Ostródzko-Elbląskiego ma powierzchnię 30143,4 ha. Ten rozległy OCHK Kanału pełni funkcję strefy ochronnej kanału. Unikatowość pochylni Kanału sprawia, że stanowi on zabytek kulturalny na skalę światową i jest jedną z największych atrakcji turystycznych w świecie. Całkowita długość Kanału z Elbląga do Ostródy wynosi 80,4 km. Na terenie Gminy Małdyty Kanał bierze swój początek na 22,85 km wpadając do jeziora Ruda Woda, na 35,90 km jest przekop, na 37,20 km Kanał przebiega przez miejscowość Małdyty, na 37,70 km wpada do jeziora Sambród, na 42,20 km jest następny przekop, na 44,00 km łączy się z jeziorem Piniewo, które jest końcem szlaku przebiegającego przez teren Gminy Małdyty. Kanał na tym odcinku oddano do użytku w 1860 r. i wykorzystywano go głównie w celach gospodarczych, spławiając nim drewno i płody rolne. Obecnie Kanał Elbląski służy wyłącznie celom turystycznym i paradoksalnie dziś ta trasa staje się ponownie szansą na ożywienie gospodarcze gmin doń przyległych, a tym samym i gminy Małdyty. Szansa ta polega na rozbudowie turystycznej infrastruktury wokół całego szlaku wodnego, która uwarunkowana jest jego właściwą drożnością.

1.2.6 Pomniki przyrody

Na terenie gminy Małdyty znajdują się łącznie 152 drzewa i jeden głaz uznane za pomniki przyrody. Poszczególne pomniki przyrody wskazuje poniższa tabela.

Tabela 1 - Pomniki przyrody w gminie Małdyty

LP	Położenie geograficzne i administracyjne	Opis obiektu	Rok utworzenia formy ochrony przyrody
1.	Leśnictwo Wenecja oddz. 238, 239	8 dębów, obwód w cm 320–460, wys. w m 30-35	1952
2.	Leśnictwo Nowy Dwór oddz. 219 g	Dąb, obwód 460cm, wys. 25m	1952

3.	Leśnictwo Sambród oddz. 188 x	Dąb obwód 580cm, wys. 25m	1952
4.	Leśnictwo Wenecja oddz. 242	2 dęby, obwód w cm 360-380, wys. 33 m; buk, obwód 350 cm, wys. 33 m	1952
5.	Leśnictwo Wenecja oddz. 238, 239	11 dębów, obwód 320–430 cm, wys. 32–35 m	1952
6.	Leśnictwo Zimne oddz. 324	Dąb, obwód 475 cm, wys. 29 m	1952
7.	Leśnictwo Sambród oddz. 184 a	Dąb, obwód 520 cm, wys. 30 m	1952
8.	Leśnictwo Sambród oddz. 185	Głaz (granit), obwód 600 cm, wys. 1,4 m	1961
9.	Leśnictwo Sambród oddz. 167 z przy leśnej drodze	Dąb, obwód 500 cm, wys.30 m	1975
10	Leśnictwo Wenecja, przy linii oddz. 239/238	4 dęby, obwód 320-400 cm, wys. 26-30 m	1975
11.	Leśnictwo Nowy Dwór oddz. 207 g, przy linii oddz. 204	Dąb, obwód 320 cm, wys.33 m	1975
12.	Leśnictwo Nowy Dwór oddz.175	85 modrzewi, obwód 110-290 cm, wys. 33-42 m	1975
13.	Park podworski na W brzegu J. Miedzianego	Dąb, obwód 550 cm, wys. 27 m	1984
14.	Park podworski w Plękitach	2 jesiony, obwód 258; 375 cm, wys. 30 m, 3 platany, obwód 248-297 cm, wys. 18-21 m	1984
15.	„Stary Park” vis a vis hotelu „Pod Kłobukiem” (po E str. Drogi E-7 adm. UG Małdyty)	Grupa 16 drzew w tym: 5 dębów szypułkowych (największy „Kłobuk”), ob. 305– 600 cm, wys. 25–30 m; 3 lipy drobnolistne, ob. 305-320 cm, wys. 25–28 m; 1 lipa szerokolistna ob. 330 cm, wys. 24 m; 6 buków pospolitych, ob. 300–375 cm, wys. 20–28 m; 1 kasztanowiec, ob. 325 cm, wys. 23 m	1999
16.	Fragment „Starego Parku” na zapleczu hotelu „Pod Kłobukiem”, po E str. drogi E-7 adm. UG Małdyty	3 lipy szerokolistne, ob. 354- 435 cm, wys. 28–30 m	1999
17.	Małdyty, ośr. TKKF „Jantar”, właściciel UG Małdyty	Grupa 10 drzew w tym: 4 dęby szypułkowe, ob. 305–470 cm, wys. 25 m; 6 buków pospolitych, ob. 300–390 cm, wys. 25–28 m	1999

Źródło: opracowanie własne

1.3 Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Analiza danych zawartych w poniższej tabeli pozwala stwierdzić, że gmina Małdyty charakteryzuje się ponad 50% udziałem użytków rolnych w ogólnej powierzchni gminy. W 2014r. ogólna powierzchnia użytków rolnych w gminie Małdyty wynosiła 10 915 ha, z czego 7 758 ha stanowiły grunty orne, 25 ha sady, 2 810 ha trwałe użytki zielone.

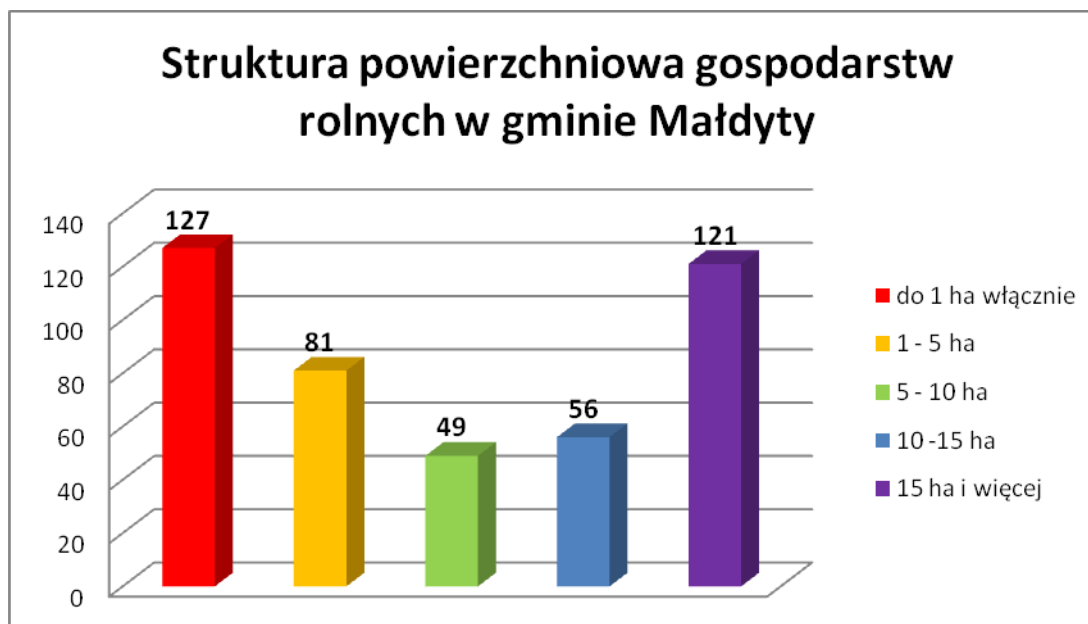

Tabela 2 - Powierzchnia i udział % w ogólnej powierzchni gminy użytków rolnych

	powierzchnia użytków rolnych (ogółem)		
	2002	2005	2014
ha	11 006	11 010	10 915
udział % użytków rolnych w ogólnej powierzchni gruntów	58,28%	58,30%	57,79%
	grunty orne		
	2002	2005	2014
ha	7 856	7 919	7 758
udział % w ogólnej powierzchni użytków rolnych	71,38%	71,93%	71,08%
	sady		
	2002	2005	2014
ha	50	32	25
udział % w ogólnej powierzchni użytków rolnych	0,45%	0,29%	0,23%
	łąki		
	2002	2005	2014
ha	838	816	766
udział % w ogólnej powierzchni użytków rolnych	7,61%	7,41%	7,02%
	pastwiska		
	2002	2005	2014
ha	2 262	2 243	2 044
udział % w ogólnej powierzchni użytków rolnych	20,55%	20,37%	18,73%

Źródło: na podstawie danych GUS

Wykres 1 - Struktura powierzchniowa gospodarstw rolnych w gminie Małdyty

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przeprowadzony w 2010r. Powszechny Spis Rolny pozwolił również na zgromadzenie danych odnoszących się do podziału gospodarstw rolnych wg struktury dochodów. Dane te wskazują na wysoki udział gospodarstw rolnych, które utrzymują się wyłącznie z działalności rolniczej (w roku 2010 liczba gospodarstw utrzymujących się tylko z działalności rolniczej wynosiła 415). Najmniej gospodarstw rolnych utrzymuje się z emerytury bądź renty (62 gospodarstwa, co stanowi 14,3% wszystkich gospodarstw na terenie gminy) i z pracy najemnej (89 gospodarstw, co stanowi 20,5% wszystkich gospodarstw w gminie).

1.4 Leśna przestrzeń produkcyjna

Według danych z 2014r. powierzchnia gruntów leśnych ogółem na terenie gminy wynosi 5 304ha, a lesistość wynosi 28,1%, czyli prawie 1/3 powierzchni gminy zajęta jest przez kompleksy leśne.

Na podstawie danych z 2013r. według form własności zdecydowaną większość stanowią lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych, których powierzchnia w granicach administracyjnych gminy Małdyty wynosi 4462,67 ha (co stanowi 89,7% wszystkich lasów na terenie gminy). Poniższa tabela w sposób syntetyczny przedstawia zestawienie powierzchni gruntów leśnych na terenie gminy Małdyty (według form własności):

Tabela 3 - Zestawienie powierzchni gruntów leśnych na terenie gminy Małdyty w 2013r.

Wielkości charakteryzujące leśną przestrzeń produkcyjną	Powierzchnia (ha)
las ogółem	4972,35
las publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	4462,67
las publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP	16,30
las publiczne gminne	4,10
las prywatne ogółem	476,43

Źródło: na podstawie danych GUS

2 Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin (w tym występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych), udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz zasobów wód podziemnych

2.1 Kopaliny

Teren gminy Małdyty nie należy do zasobnych w złoża kopalin. Surowce naturalne na terenie gminy to: kreda jeziorna występująca w dolinie rzeki Dreli i torfy na terenach między Budwitami a Fiugajkami oraz kruszywa naturalne. Złoża kruszyw nie występują w dużych ilościach.

Tabela 4 - Złoża na terenie gminy Małdyty

L.p.	Nazwa złoża	Nr złoża	Kopalina główna	Rekultywacja	Status
1	Awajki I	KN 4527	Kruszywa naturalne	Rolniczo-wodna	Zrekultywowany
2	Budwity	TO 6865	Torf	-	Aktywny
3	Głędy	KR 2879	Kreda	Rolniczo-wodna	Zrekultywowany
4	Głędy I	KR 10636	Kreda	Leśno - wodna	Zrekultywowany
5	Kadzie	KN 14826	Kruszywa naturalne	Rolniczo-wodna	Aktywny
6	Małdyty	KN 3584	Kruszywa naturalne	-	-
7	Sambród	KN 10532	Kruszywa naturalne	Rolniczo - leśna	Nieaktywny
8	Sambród I	KN 10502	Kruszywa naturalne	Rolnicza	Nieaktywny
9	Sambród II	KN 13717	Kruszywa naturalne	Rolniczo - leśny	Nieaktywny
10	Sambród III	KN 14556	Kruszywa naturalne	Rolnicza	Niekatywny
11	Sambród V	KN 14638	Kruszywa naturalne	Rekreacyjno-wodna	-
12	Sambród VI	KN 15267	Kruszywa naturalne	Rolniczo - wodna	Aktywny
13	Sambród VII	KN 17265	Kruszywa naturalne	Rolniczo - wodna	Aktywny
14	Sople	KN 10395	Kruszywa naturalne	Rolnicza	Zrekultywowany

Zródło: na podstawie danych <http://geoportal.pgi.gov.pl>

W gminie brak jest udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.

2.2 Tereny górnicze

Zgodnie z informacjami Okręgowego Urzędu Górniczego w Warszawie na terenie gminy znajdują się cztery tereny górnicze: SAMBRÓD VI (oznaczony na rysunku studium jako PG1), SAMBRÓD VII (PG2), BUDWITY (PG3), KADZIE (PG4). Dla terenów eksploatacji kopalin konieczne jest:

- określenie warunków zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego, spełnienie wymogów dotyczących ochrony elementów środowiska, w tym obiektów budowlanych,

racjonalnej gospodarki złożem, określenie filarów ochronnych, dla obiektów lub obszarów wymagających ich ustanowienia;

- określenie uwarunkowań zagospodarowania terenów górniczych oraz ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy w obszarze górniczym z dopuszczeniem realizacji obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń bezpośrednio związanych z eksploatacją kopalni;

- wyznaczenie pasów ochronnych dla terenów sąsiednich nie objętych koncesją;

- wykonanie rekultywacji terenu po zakończonej eksploatacji w oparciu o ustalony kierunek rekultywacji.

2.3 Wody podziemne

Na terenie gminy przeważają utwory słabo przepuszczalne i nieprzepuszczalne. Stąd infiltracja wód opadowych w głąb, a co za tym idzie i ochrona wód podziemnych jest zapewniona. Teren gminy charakteryzuje się korzystnymi warunkami hydrogeologicznymi. Wydajność ujęć wody wynosi 30-60 m³/h. Najmniej korzystne warunki hydrogeologiczne występują w rejonie wsi: Zajezerze, Sople, Wilamowo i Wilamówko. W części południowo-zachodniej i zachodniej gminy występuje Główny Zbiornik Wody Podziemnej nr 211

Na terenie gminy występuje punkt regionalnego monitoringu wód zlokalizowany w m. Jarnołtowo, dotyczący wód wgłębnych, czwartorzędowych o głębokości stropu warstwy 30,0 m. Jakość wód w latach 1998, 1999 i 2000 była II klasy (średniej jakości). W 2001 r. wody zaliczono do III klasy (niskiej jakości), ale przyczyną takiego stanu rzeczy była wysoka zawartość żelaza.

Głównymi zagrożeniami dla wód podziemnych na terenie gminy mogą być: chemizacja rolnictwa i leśnictwa, niedostateczny zasób systemów kanalizacyjnych, zanieczyszczenia z atmosfery (immisja gazów i pyłów – kwaśne deszcze).

3 Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Na terenie gminy Małdyty, na podstawie niżej wymienionych przepisów odrębnych chronione są:

- Na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 lipca 2001r. **Prawo Wodne**:
  - ujęcia wody ze strefami ochrony zlokalizowane na terenie gminy Małdyty;
  - wody podziemne, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony GZWP nr 211;

- wody powierzchniowe w zakresie utrzymania i poprawy ich stanu ekologicznego i chemicznego.
- Na podstawie przepisów ustawy z dnia 3 lutego 1995r. **o ochronie gruntów rolnych i leśnych**:
  - grunty rolne stanowiące użytki rolne klas I – III, w przypadku przeznaczenia ich na cele nierolnicze, wymagają uzyskania zgody Ministra właściwego do spraw rozwoju wsi;
  - grunty leśne będące własnością Skarbu Państwa, w przypadku przeznaczenia ich na cele nieleśne, wymagają uzyskania zgody Ministra właściwego do spraw środowiska.
- Na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. **o ochronie przyrody**:
  - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk "Niedźwiedzie Wielkie" - PLH280050;
  - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk "Budwity" - PLH280010;
  - Obszar Chronionego Krajobrazu Kanału Elbląskiego;
  - Rezerwat "Zielony Mechacz";
  - Rezerwat „Niedźwiedzie Wielkie”;
  - pomniki przyrody zlokalizowane w granicach gminy.
- Na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003r. **o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami**:
  - pomnik historii "Kanał Elbląski"
  - obiekty zabytkowe na terenie gminy Małdyty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego;
  - obszary i obiekty o ustalonej ochronie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
  - stanowiska archeologiczne.
- Na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991r. **o lasach**:
  - lasy uznane w drodze zarządzenia lub decyzji Ministra właściwego do spraw ochrony środowiska za ochronne. Lasy znajdujące się na terenie gminy Małdyty wchodzi w skład Nadleśnictwa Dobrocin i w znacznej części objęte są statusem ochronnym. Są to w przewadze lasy glebochronne na stromych stokach i wodochronne położone nad jeziorami, rzekami i na siedliskach podmokłych i bagiennych. Lokalnie wyznaczone są lasy chroniące środowisko przyrodnicze, w tym ostoje zwierząt chronionych.

4 Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

Zgodnie z informacjami Państwowego Instytutu Geologicznego na terenie gminy Małdyty występują jedynie osuwiska predysponowane (m.in. w okolicach jeziora Kęty, miejscowości Smolno, obszar przy zbiegu drogi wojewódzkiej i Kanału Elbląskiego oraz na niewielkim odcinku nabrzeża jez. Ruda Woda na wysokości miejscowości Szymonowo)

Osuwiska znajdują się poza istniejącą zabudową. Wyjątek stanowi zabudowa turystyczno-wypoczynkowa znajdująca się u zbiegu drogi wojewódzkiej nr 519 i jez. Ruda Woda gdzie zlokalizowano predysponowane osuwisko.

Powstawaniu osuwisk sprzyjają:

- nachylenie stoku przekraczające kilkanaście stopni;
- upad warstw skalnych zgodny z nachyleniem powierzchni terenu;
- obecność nieprzepuszczalnych, dających poślizg łupków w podłożu;
- istnienie uskoków tektonicznych i spękań;
- długotrwałe opady, powodujące nasiąkanie i obciążenie zwietrzliny wodą;
- niewłaściwa gospodarka człowieka, zaburzająca równowagę stoku (wylesienie, podcinanie stoku, zabudowa).

5 Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia

W wyniku reformy administracyjnej kraju z dniem 1 stycznia 1999 r. gmina Małdyty znalazła się w granicach powiatu ostródzkiego województwa warmińsko-mazurskiego. Siedzibą gminy jest miejscowość Małdyty.

Dla lepszego uchwycenia zmian oraz zilustrowania zjawisk społeczno – gospodarczych posłużono się wybranymi danymi statystycznymi dla gminy Małdyty za lata 2003-2013*, porównując je do danych województwa i powiatu.

Małdyty są gminą wiejską powiatu ostródzkiego o powierzchni 18 886 ha, i pod koniec 2013 r. zamieszkiwało ją 6 431 osób, co stanowiło 6,03% mieszkańców powiatu i 0,44% mieszkańców województwa.

---

* z powodu braku porównywalnych danych w niektórych analizach posłużono się danymi za inne lata.

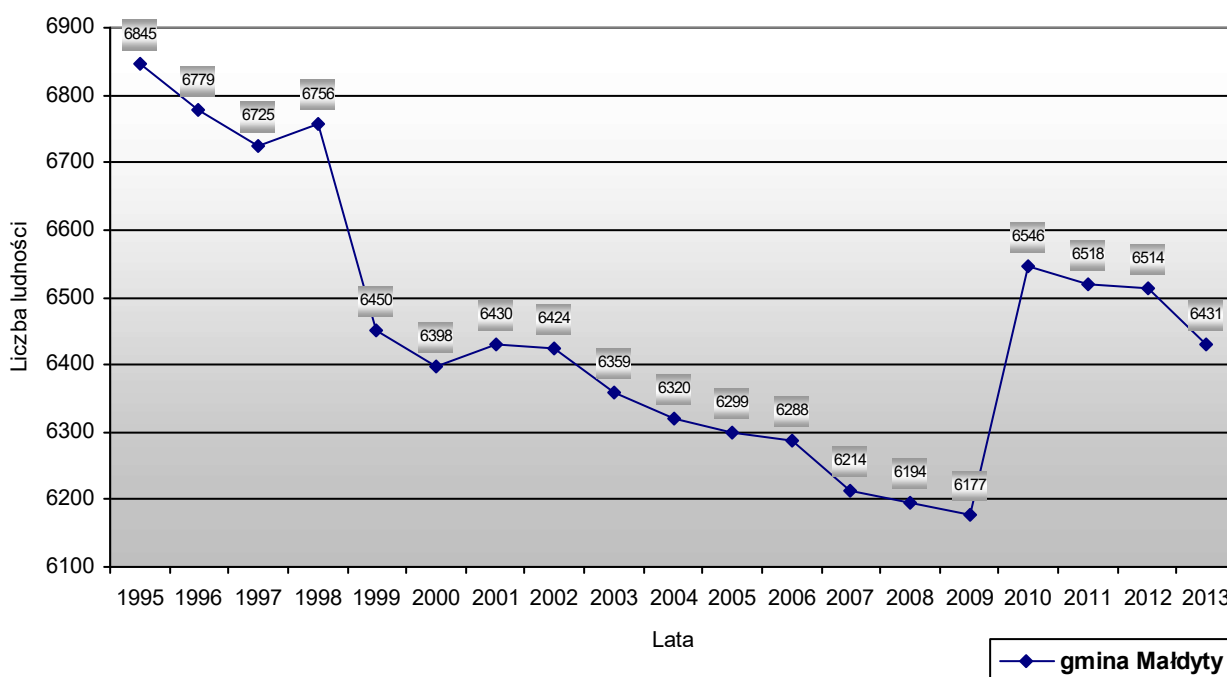
Wskaźnik gęstości zaludnienia w Małdytach w 2013 r. wynosił 34 osoby/1km² i był prawie dwukrotnie niższy w porównaniu ze średnimi w powiecie i w województwie, gdzie wynosił 60 osób/1km².

W latach 2003-2013 liczba ludności gminy wzrosła o 72 mieszkańców, a więc o 1,13%, podczas gdy w powiecie wzrosła o 1,04% a w województwie o 1,26%.

Według prognoz** Głównego Urzędu Statystycznego liczba ludności województwa warmińsko-mazurskiego będzie systematycznie spadać zarówno na terenach miejskich jak i wiejskich.

Zmiany stanu ludności faktycznie zamieszkałej w gminie Małdyty w latach 1995-2013 ilustruje poniższy wykres.

Wykres 2 - Liczba ludności w latach 1995-2013.

Największą wartość zaludnienia odnotowano w 1995 r. (6845 osób) natomiast najmniejszą w 2009 r. (6177 osób). W 1999 r. liczebność ludności Małdyt w porównaniu do roku poprzedniego drastycznie zmalała aż o 306 osób i w kolejnych latach stopniowo malała aż do 2009 roku (wzrost jedynie w 2001 r. o 32 osoby). W 2010 r. liczba ludności gwałtownie wzrosła aż o 369 osób, po czym ponownie w latach kolejnych malała.

** Prognoza ludności na lata 2008-2035, Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Demograficznych, Warszawa 2009

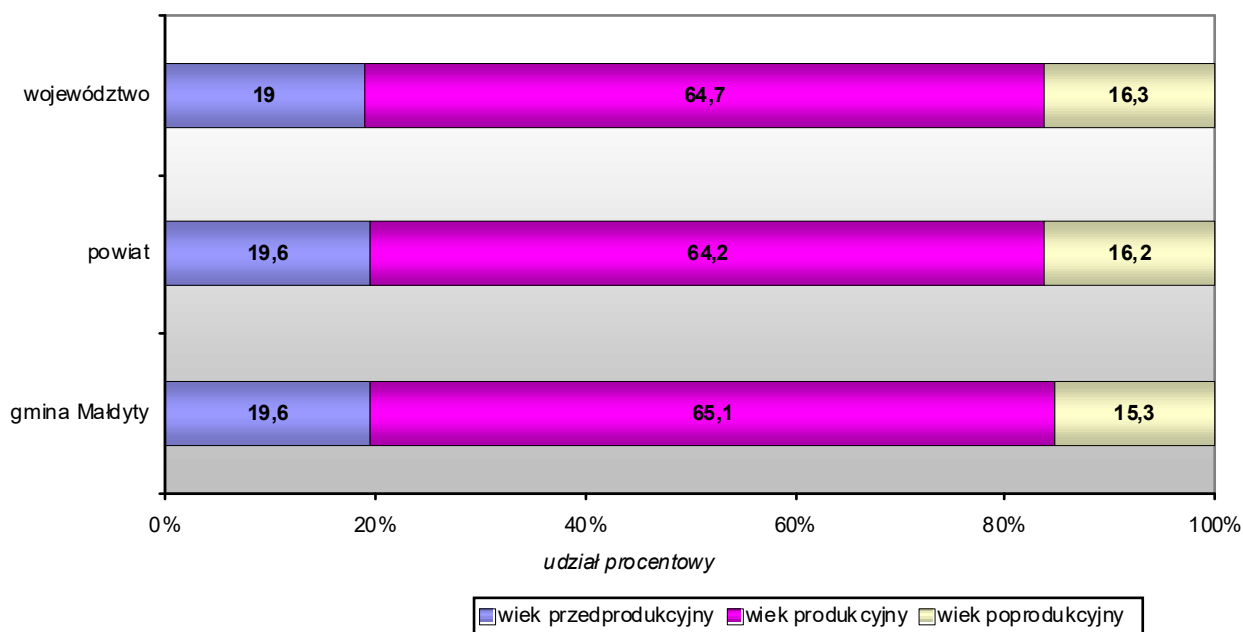

W badanym okresie (2003-2013) w Małdytach nastąpił spadek udziału roczników przedprodukcyjnych z 25,6% do 19,6%, wzrósł natomiast udział ludności w wieku produkcyjnym z 60,1% do 65,1% i ludności w wieku poprodukcyjnym z 14,3% do 15,3%.

Taka struktura wieku jest efektem większej liczby urodzeń w latach minionych. Wiąże się to ze zwiększonym popytem na miejsca pracy i zwiększoną potrzebą opieki nad ludźmi starszymi. Struktura wieku ludności w gminie jest jednak zbliżona zarówno do powiatu jak i województwa.

Sytuację tę obrazuje wykres liczby ludności wg ekonomicznych grup wieku w 2013 r.

Wykres 3 - Ludność wg ekonomicznych grup wieku w 2013 r.

Źródło: na podstawie danych GUS

Zmiany w strukturze wiekowej, tj. malejący udział liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, rosnący udział ludności w wieku produkcyjnym, przy stałym udziale ludności w wieku poprodukcyjnym świadczą o powolnym starzeniu się mieszkańców Małdyt.

Biorąc pod uwagę współczynnik obciążenia demograficznego (ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) Małdyty korzystnie wypadają na tle województwa. W 2013 r. wskaźnik ten wyniósł 54 osoby (powiat-56; województwo-55), i w porównaniu z latami ubiegłymi sytuacja uległa znacznej poprawie (w 2002 r. – 66).

Ogółem na 100 mężczyzn w 2013 r. w gminie przypadało 99 kobiet, co jest sytuacją odmienną zarówno w porównaniu z powiatem jak i z województwem, gdzie wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 103 i 104.

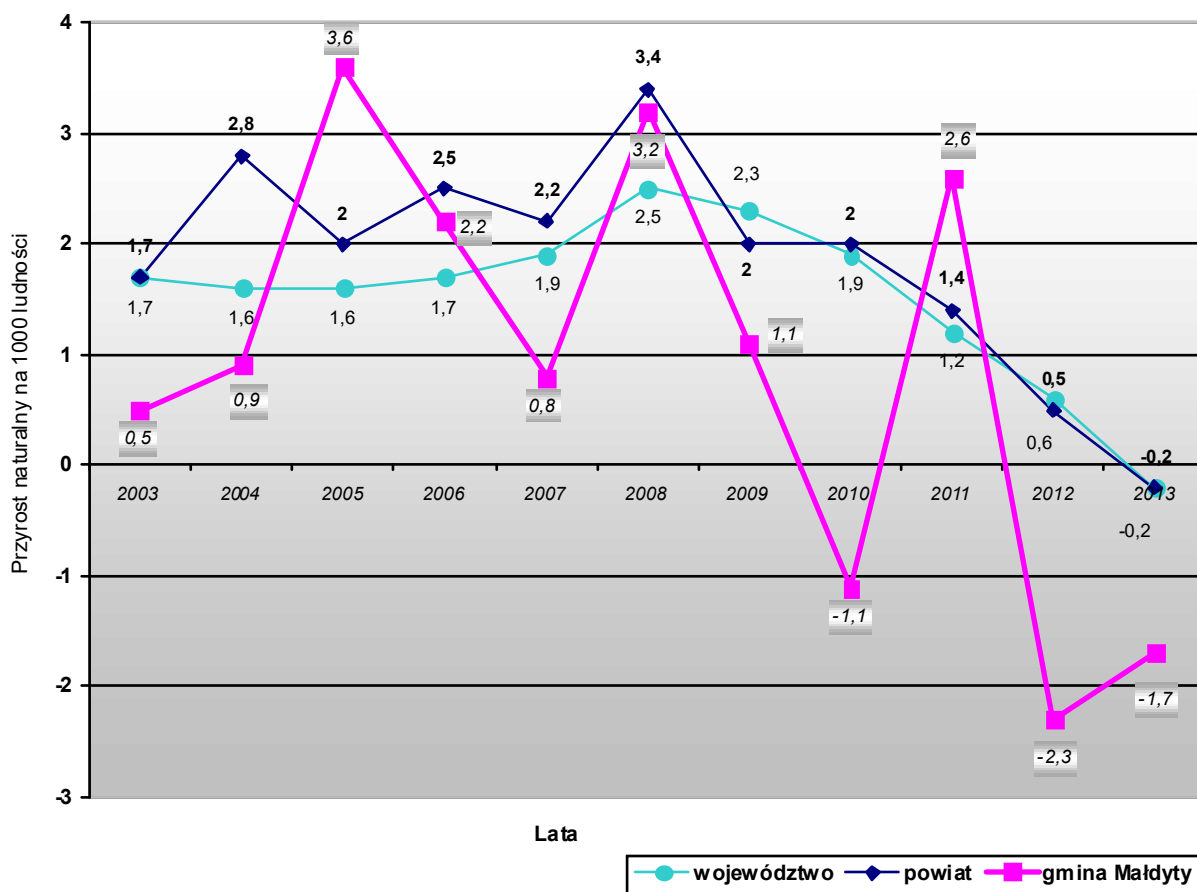
W analizowanym okresie poziom przyrostu naturalnego w Małdytach ulegał znacznym wahaniom i był znacznie niższy zarówno w porównaniu do średnich w powiecie i

w województwie. Na tę sytuację głównie miała wpływ malejąca liczba urodzeń oraz liczba zgonów. Szczególnie wysoką liczbę zgonów odnotowano w latach: 2010 (76 zgonów), 2012 (75 zgonów) i 2013 (74 zgonów) i miała ona bardzo istotny wpływ na poziom przyrostu naturalnego w tych latach.

Proces spadku przyrostu naturalnego rozpoczął się w latach 90-tych i spowodowany był drastycznym zmniejszeniem urodzeń (ze 108 urodzeń w 1995 r. do 63 w 2013 r.). Sytuację tę w Małdych na tle powiatu oraz województwa w latach 2003-2013 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4 - Przyrost naturalny na 1000 ludności.

Źródło: na podstawie danych GUS

Wskaźnikiem obrazującym bieżące tendencje mieszkańców jest ilość zawieranych małżeństw. W roku 2013 na terenie gminy zawarto 37 małżeństw (5,7 na 1000 mieszkańców) i jest to wartość znacznie wyższa w porównaniu do średniej w powiecie (4,7) oraz w województwie (4,5). W porównaniu jednak do roku 2003 liczba zawartych małżeństw

w Małdytach spadła o 7,5% i może mieć wpływ na poziom przyrostu naturalnego w latach następnych.

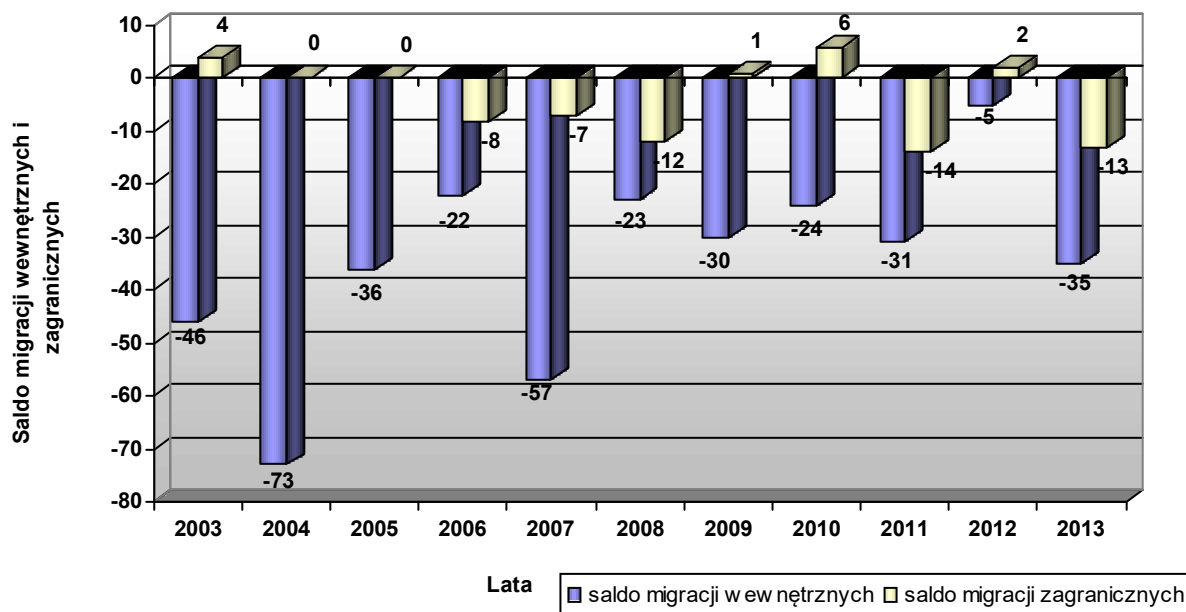
Czynnikiem w znacznym stopniu hamującym rozwój demograficzny jest ujemne saldo migracji, wskazujące na odpływ ludności z gminy. Jednak w badanym okresie przyjmuje ono coraz mniejsze rozmiary i w 2013 r. wyniosło minus 35 osób. Przyczyną tego zjawiska była recesja gospodarcza oraz regres w budownictwie.

Ujemne migracje są bardzo niepokojącym zjawiskiem, wpływającym niekorzystnie na sytuację demograficzną gminy, gdyż dotyczą zazwyczaj odpływu ludzi młodych i dobrze wykształconych.

W analizowanym okresie migracje zagraniczne nie miały istotnego znaczenia. Największy odpływ ludności za granicę zanotowano w 2011 r., bo aż 14 osób oraz w 2013 r. 13 osób.

Duże znaczenie miały natomiast migracje wewnętrzne. Największy odpływ ludności z terenu gminy zanotowano w 2004 r., bo aż 73 osoby. Szczegółową sytuację w gminie w latach 2003-2013 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5 - Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w gminie Małdyty.

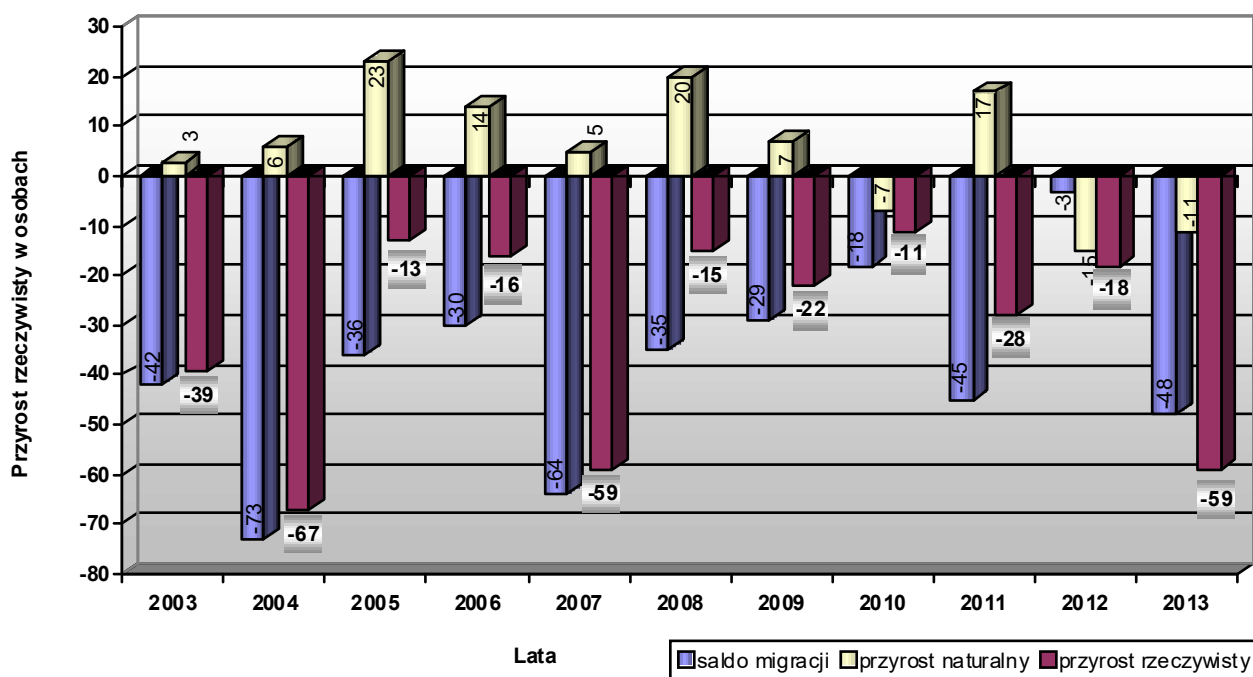

Źródło: na podstawie danych GUS

Spadek liczby ludności Małdyt jest przede wszystkim efektem ujemnego salda migracji ale także, choć w mniejszym stopniu, niskiego przyrostu naturalnego. Zjawisko to ilustruje poniższy wykres, przedstawiający przyrost rzeczywisty w badanym okresie.

Wykres 6 - Przyrost rzeczywisty w latach 2003-2013 w gminie Małdyty.

Źródło: na podstawie danych GUS

Jednym ze źródeł utrzymania mieszkańców gminy jest rolnictwo. Jednak stan opłacalności produkcji rolnej sprawia, iż nie jest to jedyne źródło utrzymania dla części ludności posiadającej gospodarstwa rolne. Oprócz rolnictwa mieszkańcy gminy znajdują zatrudnienie w pozarolniczych działach gospodarki.

Liczba pracujących (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie) na terenie gminy w 2013 r. wynosiła 961 osób i w porównaniu z 2003 r. wzrosła o 31%.

Udział kobiet w ogólnej liczbie pracujących w 2013 r. wyniósł 49,3% i był zbliżony w porównaniu zarówno z powiatem (49,2%) jak i z województwem (47,7%).

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Małdyty w 2013 r. wynosiła 556 osób, z czego 296 osób stanowiły kobiety (53,2%).

W ostatnich latach liczba bezrobotnych stopniowo ulegała zmniejszeniu. W porównaniu z 2003 r. odnotowano spadek liczby bezrobotnych o 43%.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym obniżył się o połowę i w 2013 r. wynosił 13,3%. Taki sam średni wskaźnik został odnotowany w powiecie (województwo – 12,4%). Dla porównania w 2003r. wskaźnik ten w gminie wynosił 25,7% a w powiecie 22,1%. Na tle obecnych uwarunkowań rozwoju gminy można założyć, że powyższa tendencja będzie w gminie Małdyty postępować.

Zasoby mieszkaniowe gminy Małdyty w 2013 r. wynosiły 2007 mieszkań. W porównaniu z 2003r. liczba mieszkań wrosła aż o 84 mieszkania.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w gminie w 2013 r. wynosiła 68,6m² (powiat- 68,1m²; województwo-67,7m²), natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę to 21,4m² (powiat-22,5m²; województwo-23,3m²). W 2013 roku w gminie oddano do użytku 16 mieszkań o średniej powierzchni użytkowej 155m². W 2013 r. z instalacji wodociągowej korzystało 90,6% ogółu ludności gminy, natomiast z kanalizacji jedynie 26,7%. Dla porównania w powiecie ostródzkim korzystających z wodociągu było 91,5%, natomiast z kanalizacji 66,4%.

Na terenie gminy funkcjonują 2 przedszkola, 3 szkoły podstawowe i 2 gimnazja:

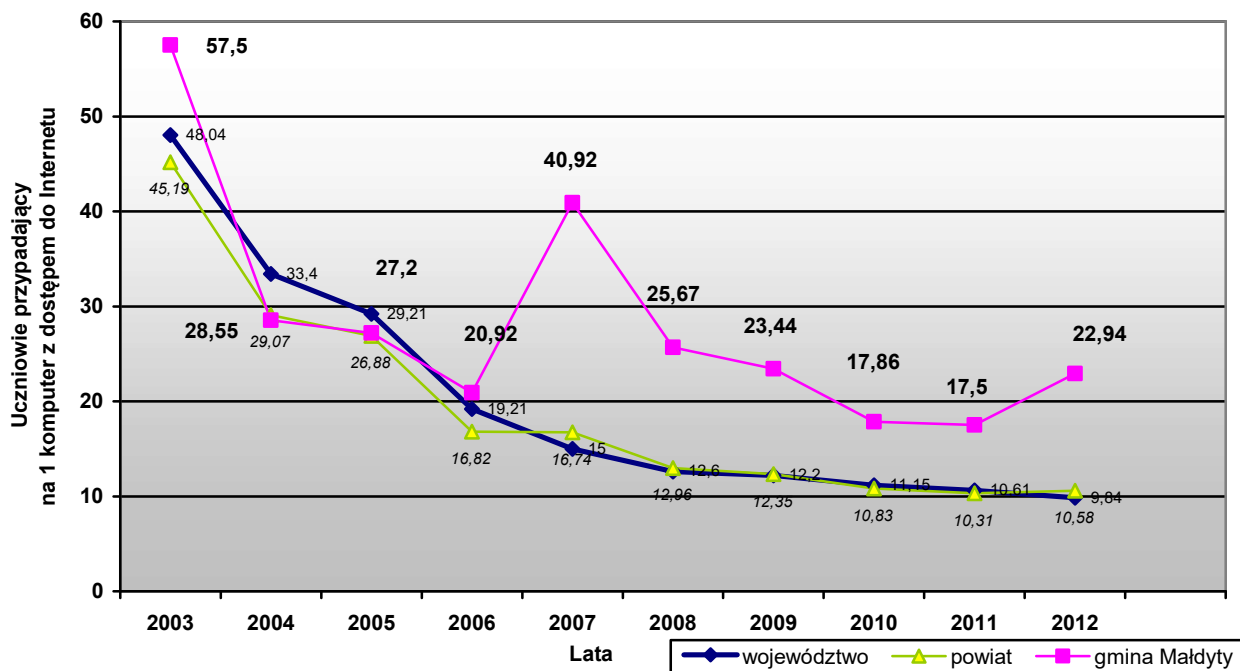
- Przedszkole Samorządowe nr 1 w Małdytach,
- Przedszkole Samorządowe w Dobrocinie,
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Małdytach,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Wielkim Dworze z oddziałami przedszkolnym,
- Gimnazjum w Małdytach,
- Zespół Szkół w Szymonowie – szkoła podstawowa, gimnazjum.

Łączna liczba uczniów w roku szkolnym 2013/2014 wynosiła: 374 uczniów w szkołach podstawowych i 208 uczniów w gimnazjach.

Poniżej przedstawiono wskaźniki dot. ilości uczniów przypadających na 1 komputer w szkołach podstawowych i w gimnazjach. Na przestrzeni ostatnich lat w gminie wskaźnik ten w szkołach podstawowych kształtował się znacznie niekorzystniej w porównaniu zarówno do powiatu jak i do województwa i w 2012 r. uległ dalszemu pogorszeniu kształtując się na poziomie 22,94 (powiat-10,58; województwo-9,84). Znacznie korzystniejszą sytuację odnotowano w gimnazjach, gdzie w latach 2003-2005 wskaźnik ten znacznie odbiegał na niekorzyść zarówno w porównaniu z powiatem jak i z województwem, jednak w latach 2008-2012 kształtował się znacznie korzystniej.

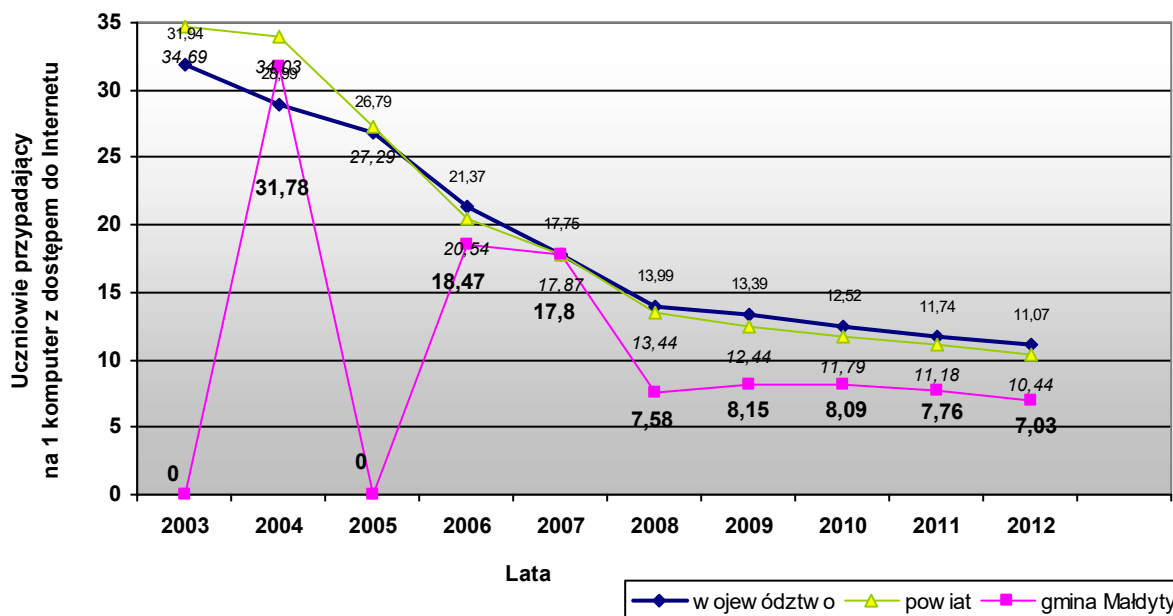

Wykres 7 - Uczniowie szkół podstawowych (bez specjalnych) przypadający na 1 komputer przeznaczony do użytku uczniów z dostępem do Internetu w latach 2003-2012.

Źródło: na podstawie danych GUS

Wykres 8 - Uczniowie gimnazjów (bez specjalnych) przypadający na 1 komputer przeznaczony do użytku uczniów z dostępem do Internetu w latach 2003-2012.

Źródło: na podstawie danych GUS

Ambulatoryjną opiekę medyczną zapewnia 1 publiczny zakład opieki zdrowotnej. Na terenie gminy prowadzone są trzy indywidualne praktyki lekarskie. Gminę obsługuje jedna

apteka ogólnodostępna. Porady udzielone w ramach podstawowej opieki zdrowotnej na jednego mieszkańca w 2013 r. kształtowały się na poziomie trzech w Małdytach i czterech w powiecie i województwie.

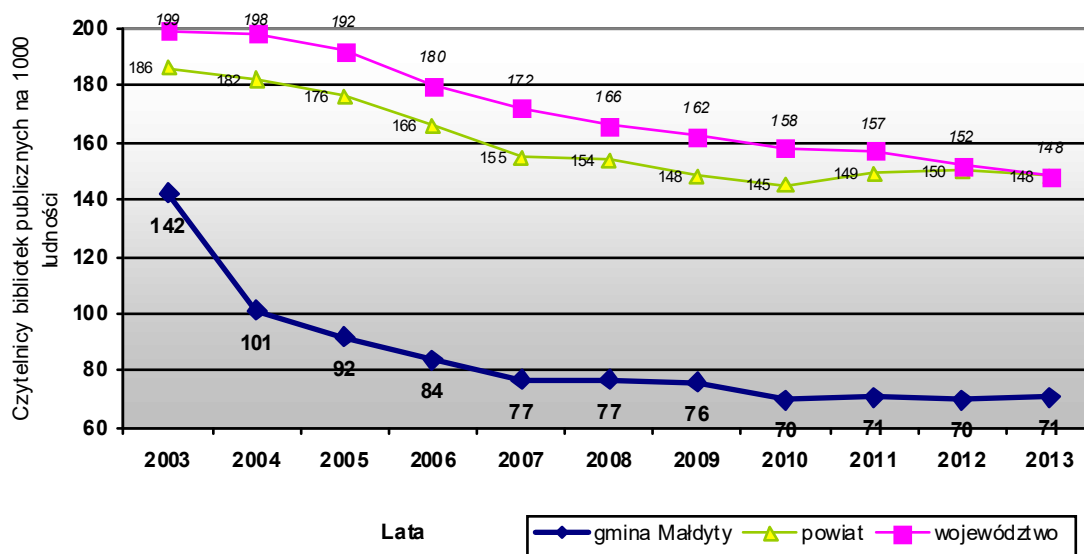
Gmina dysponuje jednym obiektem noclegowym (poza kwaterami agroturystycznymi) z 41 miejscami noclegowymi. Brak jest danych dotyczących liczby korzystających oraz udzielonych noclegów w ostatnim okresie.

Na terenie gminy funkcjonuje obecnie tylko jedna biblioteka - Gminna Biblioteka Publiczna w Małdytach.

Wskaźnik wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika wynoszący w 2013 r. 70,3 woluminów był ponad trzykrotnie wyższy w porównaniu z powiatem, gdzie wynosi 18,3 woluminów (województwo – 20,1).

Poniżej na wykresie przedstawiono wskaźnik liczby czytelników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na tle powiatu i województwa, który jest prawie dwa razy niższy w porównaniu z powiatem.

Wykres 9 - Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w latach 2003-2013.

Źródło: na podstawie danych GUS

W 2013 roku funkcjonowało na terenie gminy 394 podmiotów gospodarczych*, tj. o 27 % więcej niż w 2003 roku. Wśród nich zdecydowaną większość, bo aż 94%, stanowiły podmioty sektora prywatnego.

* bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Najwięcej zarejestrowanych jednostek w 2013 r. zaobserwowano w sekcjach: G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle – 85 jednostek (wzrost o 13% w por. do 2009 r.), F - budownictwo – 55 jednostek (wzrost o 20% w por. do 2009 r.) oraz C - przetwórstwo przemysłowe – 44 jednostki (spadek o 17% w por. do 2009 r.).

W porównaniu do 2003r. wielkość dochodów budżetowych na 1 mieszkańca w gminie Małdyty wzrosła prawie dwukrotnie, i kształtuje się powyżej średnich w województwie i w powiecie.

Szczegółowe zestawienie danych dotyczących sytuacji społeczno – ekonomicznej gminy Małdyty na tle powiatu oraz województwa w latach 2003-2013 przedstawia poniższa tabela:

Tabela 5 - Sytuacja społeczno – ekonomiczna gminy Małdyty

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Województwo warmińsko-mazurskie		Powiat ostródzki		Gmina Małdyty	
		2003	2013	2003	2013	2003	2013
LUDNOŚĆ (stan na 31 XII)							
Ludność faktycznie zamieszkała							
ogółem	osoba	1428 885	1446915	105629	106727	6359	6431
kobiety	osoba	730 938	738437	53662	54117	3133	3203
mężczyźni	osoba	697 947	708478	51967	52610	3226	3228
Ludność na 1 km ²	osoba	59	60	60	60	34	34
W % ogółem ludność w wieku:							
przedprodukcyjnym	%	24,1	19,0	24,8	19,6	25,6	19,6
produkcyjnym	%	62,7	64,7	62,3	64,2	60,1	65,1
poprodukcyjnym	%	13,2	16,3	12,9	16,2	14,3	15,3
Wskaźniki obciążenia demograficznego:							
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	59,4	54,6	60,6	55,8	66,4	53,5
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	54,9	86,0	52,1	82,6	55,7	77,8
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	21,0	25,3	20,8	25,2	23,8	23,4
Kobiety na 100 mężczyzn	osoba	105	104	103	103	97	99
Na 1000 ludności:	-	8,39	9,61	8,76	10,17	9,37	11,43

zgony							
przyrost naturalny	-	1,7	-0,2	1,7	-0,2	0,5	-1,7
urodzenia żywe	-	10,1	9,4	10,5	10,0	9,8	9,7
małżeństwa zawarte w ciągu roku	-	5,2	4,5	5,3	4,7	6,1	5,7
Saldo migracji na pobyt stały							
saldo migracji gminnych wewnętrznych	osoba	-1580	-2707	-258	-273	-46	-35
saldo migracji zagranicznych	osoba	-603	-991	-73	-148	4	-13

RYNEK PRACY (stan na 31 XII)

Pracujący* ogółem, w tym:	osoba	383617	419637	20767	22716	732	961
mężczyźni	osoba	204393	219391	11154	11538	388	487
kobiety	osoba	179224	200246	9613	11178	344	474
Bezrobotni zarejestrowani							
ogółem	osoba	170 430	115873	14546	9114	982	556
mężczyźni	osoba	81 241	55958	6688	4429	482	260
kobiety	osoba	89 189	59915	7858	4685	500	296
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym:							
ogółem	%	19,0	12,4	22,1	13,3	25,7	13,3
kobiety	%	20,5	13,7	25,0	14,8	28,4	15,7
mężczyźni	%	17,6	11,3	19,5	12,0	23,4	11,3

ZASOBY MIESZKANIOWE

Mieszkania**	mieszk.	450703	497030	32327	35279	1923	2007
Przeciętna powierzchnia użytkowa:							
1 mieszkania	m2	64,5	67,7	64,1	68,1	65,7	68,6
na 1 osobę	m2	20,3	23,3	19,6	22,5	19,9	21,4
Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne:							
wodociąg	mieszk.	434141	481931	31546	34561	1832	1926
ustęp spłukiwany	mieszk.	402176	468554	28278	33142	1511	1784
łazienka	mieszk.	394881	455590	27681	31875	1510	1673

* W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (dane szacunkowe).

** Od roku 2003 zasoby mieszkaniowe wszystkie (zamieszkane i niezamieszkane).

centralne ogrzewanie	mieszk.	350678	410215	24221	28256	1265	1441
gaz z sieci	mieszk.	219621	233616	14473	15409	0	0
BUDOWNICTWO							
Budynki mieszkalne oddane do użytkowania	bud.	3076	2495	190	264	4	20
Mieszkania oddane do użytkowania:							
mieszkania	mieszk.	5180	4797	243	254	2	16
izby	izba	23173	20718	1083	1274	12	88
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	536989	468905	26912	33262	263	2480
GOSPODARKA KOMUNALNA							
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności:							
z wodociągu	%	86,7	89,4	88,6	91,5	81,9	90,6
z kanalizacji	%	62,9	68,3	59,8	66,4	17,7	26,7
z gazu	%	45,3	42,8	41,3	39,1	0,0	0,0
EDUKACJA I WYCHOWANIE							
Placówki wychowania przedszkolnego:							
przedszkola bez specjalnych	ob.	234	305	18	21	2	2
oddziały przedszkolne przy szkołach podst.	ob.	415	392	38	35	2	2
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego:							
przedszkola bez specjalnych	osoba	20769	30736	1271	1930	71	100
oddziały przedszkolne przy szkołach podst.	osoba	8364	12570	811	1069	40	50
Szkoły podstawowe ogółem	ob.	603	529	49	46	3	3
Uczniowie w szkołach podstawowych ogółem	osoba	118682	83615	9042	6295	575	374
Gimnazja ogółem	ob.	272	305	19	22	1	2
Uczniowie w gimnazjach ogółem	osoba	70760	45727	5340	3451	240	208
Uczniowie przypadający na 1 komputer przeznaczony do użytku uczniów z dostępem do Internetu ^{*** a} :							
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	osoba	48,04	9,84	45,19	10,58	57,50	22,94
gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	osoba	31,94	11,07	34,69	10,44	0	7,03
OCHRONA ZDROWIA							
Przychodnie ^{**** a}	ob.	434	810	-	42	-	1

*** Z uwagi na brak danych za 2013 rok w tabeli przedstawiono dane za 2012 rok.

ogółem							
publiczne	ob.	73	-	-	-	-	-
niepubliczne	ob.	361	-	-	-	-	-
Praktyki lekarskie							
w miastach	ob.	435	328	26	18	0	0
na wsi	pb.	67	61	6	8	2	3
Podstawowa opieka zdrowotna -porady	jd	5395422	5909745	298162	449744	10174	19640
Apteki ogólnodostępne	ob.	304	401	23	30	2	1
Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną	osoba	4700	3608	4593	3558	3180	6431
TURYSTYKA							
Wybrane turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania (stan w dniu 31 VII) ogółem	ob.	332	489	28	37	0	0
Miejsca noclegowe	msc	35869	40775	2322	3422	0	0
Korzystający z noclegów	osoba	708653	1052358	51527	120039	0	0
Udzielone noclegi	--	1952192	2691604	133876	280087	0	0
KULTURA I SZTUKA							
Biblioteki i filie	ob.	356	302	27	25	3	1
Czytelnicy w ciągu roku	osoba	284919	214200	19700	15854	910	462
Czytelnicy bibliotek publ. na 1000 ludności	osoba	199	148	186	148	142	71
Księgozbiór	wol.	5460722	4712904	362844	305664	26872	16745
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	wol.	18,2	20,1	19,9	18,3	39,7	70,3
Kina stałe	ob.	25	21	2	1	0	0
Muzea łącznie z oddziałami	ob.	20	29	3	3	0	0
Zwiedzający muzea i oddziały	osoba	433409	673214	52514	228840	0	0
GOSPODARKA							
Podmioty gospodarcze (stan w dniu 31 XII)							
ogółem	jed.gosp.	110390	122226	7278	8223	311	394
sektor publiczny	jed.gosp.	6760	5596	408	321	26	23
sektor prywatny	jed.gosp.	103630	116630	6870	7902	285	371
Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD 2007	jed.gosp.	4951	5359	412	474	32	38

**** Z uwagi na brak danych dla województwa za rok 2003 w tabeli przedstawiono dane za 2004 rok.

Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo							
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	jed.gosp.	97	135	20	23	2	3
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	jed.gosp.	9277	9853	687	781	53	44
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	jed.gosp.	161	271	7	12	0	2
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	jed.gosp.	373	447	28	31	3	3
Sekcja F - Budownictwo	jed.gosp.	13626	13999	1021	1019	46	55
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	jed.gosp.	28848	27667	1918	1845	75	85
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	jed.gosp.	7445	7074	498	458	25	36
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	jed.gosp.	3264	3451	189	204	10	10
Sekcja J - Informacja i komunikacja	jed.gosp.	1567	2040	77	91	2	0
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	jed.gosp.	3863	3724	279	258	8	11
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	jed.gosp.	9706	10942	738	818	15	13
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	jed.gosp.	7507	8663	380	456	14	16
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	jed.gosp.	2376	3104	148	179	7	13
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	jed.gosp.	1133	1110	90	90	8	8
Sekcja P - Edukacja	jed.gosp.	3769	4843	253	304	23	17
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	jed.gosp.	6984	8123	403	444	15	14
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	jed.gosp.	2143	2400	148	153	8	8
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	jed.gosp.	7730	9021	503	583	17	18
Sekcja U - Organizacje i zespoły eksterytorialne	jed.gosp.	1	0	0	0	0	0

DOCHODY I WYDATKI BUDŻETOWE

Dochody budżetu gminy ogółem (bez miast na prawach powiatu) na 1 mieszkańca	zł	1456,68	3224,85	1402,95	3109,48	1545,71	3145,66
Dochody własne na 1 mieszkańca	zł	584,08	1385,56	578,83	1304,02	626,47	1036,48
Wydatki z budżetu gminy ogółem (bez miast na prawach powiatu) na 1 mieszkańca	zł	1491,57	3145,17	1455,34	2994,87	1594,80	2942,89

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

**** Z uwagi na brak porównywalnych danych za lata 2003-2008 w tabeli przedstawiono dane za 2009 rok

^a Z uwagi na brak porównywalnych danych za 2013 rok w tabeli kolorem zielonym wyróżniono dane za 2012 rok a kolorem żółtym wyróżniono dane inne niż za 2003r. (tj. za 2004r. lub za 2009r.).

6 Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów

Stan prawny gruntów na terenie gminy Małdyty ilustruje poniższa tabela.

Tabela 6 - Stan prawny gruntów na terenie gminy Małdyty

Nr grupy rejestrowej	Grunty wchodzące w skład grupy rejestrowej	Powierzchnia ogólna gruntów w ha
1	Grunty SP z wyłącz. Gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	7810
2	Grunty SP przekazane w użytkowanie wieczyste	96
3	Grunty spółek SP, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych	0
4	Grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekaz. W użytkowanie	253
5	Grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste	18
6	Grunty, które są własnością samorządowych os. prawnych oraz gr., których właściciele są nieznanymi	0
7	Grunty osób fizycznych	8908
8	Grunty spółdzielni	1
9	Grunty kościołów i związków wyznaniowych	86
10	Wspólnoty gruntowe	0
11	Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	97
12	Grunty powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste	0
13	Grunty województw z wyłączeniem gruntów przekazane w użytkowanie	39
14	Grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste	0
15	Grunty będące przedmiotem własności i władania osób nie wymienionych w pkt. 1-14.	1509
Razem		18817

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii w Warszawie

Na rok 2014 zdecydowana większość powierzchni gruntów należy do własności osób fizycznych i wynosi 8 908 ha, co stanowi aż 47,3 % udziału w ogólnej powierzchni gruntów gminy Małdyty. We władaniu gruntów jest również Skarb Państwa, do którego należą grunty z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste – 7 810 ha (z czego lasy stanowią 4 687ha), co stanowi aż 41,5 %. Pozostałe grunty stanowią własność gmin i związków międzygminnych – 271 ha, kościołów i związków międzygminnych – 86 ha, powiatów z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie – 97 ha oraz grunty będące przedmiotem własności i władania osób nie wymienionych wyżej – 1 509 ha. Niewielki obszar gminy należy również do spółdzielni oraz województw.

7 Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków dóbr kultury współczesnej

7.1 Rys historyczny

Nazwa Małdyty wywodzi się prawdopodobnie od Prusa o imieniu "Maudyc". Wieś po raz pierwszy wymieniana była w dokumentach w 1350 r. jako osada pod nazwą Maudithen. Około roku 1400 Małdyty były folwarkiem zakonnym. Po wojnie trzynastoletniej, od połowy XV w. do XVII należała na prawie magdeburskim do rodu von Schlieben, rycerzy zaciężnych. W 1648 Fryderyk von Schlieben (starosta tylżycki) sprzedał Małdyty von Houwaldowi za sumę 5 tys. florenów polskich. Dobra te obejmowały Małdyty, wieś Zajezerze, folwark Fiugajki i młyn wodny Czulpa.

W XVIII i pierwszej połowie XIX w. Małdyty były stacją węzłową ruchu dylżansów i stąd rozchodziły się trakty do Morąga, Ostródy, Elbląga i Zalewa. Uruchomienie w 1860 Kanału Elbląskiego ułatwiło transport towarów.

W XIX w. do dóbr w Małdytach należały także dwa folwarki: Górka oraz Sople. Około 1900 dobra małdyckie obejmowały obszar 1786 ha, w tym 283 ha lasów. W 1914 posiadłości te znalazły się we władaniu Towarzystwa Rolnego (Landgesellschaft), które rozparcelowało ziemię na gospodarstwa chłopskie.

Po II wojnie światowej po przejęciu władzy przez administrację polską, przez pewien czas funkcjonowała nazwa Małdyty tylko dla majątku ziemskiego, natomiast siedziba gminy znajdowała się w miejscowości Niebytów.

7.2 Pomnik historii

Przez teren gminy przebiega Kanał Elbląski, który Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 stycznia 2011 r. uznany został za pomnik historii. Celem

ochrony pomnika jest zachowanie, ze względu na wartości kulturowe, krajobrazowe, techniczne, materialne i niematerialne oraz autentyczność i funkcjonalną integralność Kanału Elbląskiego będącego świadectwem najwyższego poziomu dziewiętnastowiecznej kultury technicznej oraz jedynym na świecie nieprzerwanie działającym kanałem wykorzystującym system zabytkowych pochylni typu suchy grzbiet. Ponadto jest jednym z dwóch istniejących na świecie zabytkowych kanałów, w których zastosowano oryginalne rozwiązanie konstrukcyjne – system pochylni służących do przemieszczania jednostek pływających pomiędzy odcinkami znajdującymi się na różnych wysokościach. Drugi obiekt – amerykański Kanał Morris jest jednakże w przeciwieństwie do Elbląskiego od 1922 roku nieczynny.

7.3 Obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa

Najcenniejsze zespoły i obiekty zabytkowe w obszarze gminy zostały wpisane do rejestru zabytków. Obiekty wpisane do rejestru przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7 - Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomości na terenie gminy Małdyty

Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data
BUDWITY	ZESPÓŁ PAŁACOWY, POŁ. XIXw.		
	PAŁAC	A-3124/O	28 lipca 1992
	PARK	A-1448/O	28 listopada 1978
DOBROCIN	ZESPÓŁ PAŁACOWY, XVIII-XIX.		
	PAŁAC	A-55/O	12 września 1949
	PARK	A-1375/O	29 listopada 1978
DOBROCIN	CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, XVIII	A-3914/O	29 stycznia 1988
DOBROCIN	KOSTNICA CMENTARNA	A-3126/O	25 stycznia 1990
DOBROCIN	BUDYNEK FOLWARCZNY POŁ XIX w.	A-3125/O	13 października 1997
DRYNKI	PARK DWORSKI XIX w.	A-3609/O	11 września 1984
GUMNISKA MAŁE	DWORZEC KOLEJOWY DREWNIANY	A-4507	10 kwietnia 2008
GUMNISKA MAŁE	PARK, XIX w.	A-1438	30 sierpnia 1978
JARNOŁTOWO	ZESPÓŁ KOŚCIÓŁA CHRYSYTA KRÓLA		
	KOŚCIÓŁ Z 1320r.	A-935/O	31 lipca 1968
	DZWONNICA	A-4137/O	25 stycznia 1990
	CMENTARZ	A-3772/O	19 marca 1987
JARNOŁTOWO	ZESPÓŁ DWORSKI XVIII-XIX		
	DWÓR	A-948/O	1 lutego 1968
	PARK	A-1376/O	23 grudnia 1991
KARCZEMKA	ZAŁÓRZENIE FOLWARCZNE: - TARTAK - FOLWARK	A-4614	5 czerwca 2014

	- KOMIN - BUDYNEK GOSPODARCZY - WILLA - BUDYNEK (INNY) - MŁYN - ALEJA - OGRÓD (2 SZT.)		
KLONOWY DWÓR	PARK	A-1439/O	20 lutego 1978
LEŚNICA	DOM, DREWNIANY, 1 POŁ XIX	A-941/O	31 lipca 1968
LINKI	PARK DWORSKI	A-2114/O	6 kwietnia 2004
MAŁDYTY	ZESPÓŁ PAŁACOWY, XVIII-XIX		
	OFICYNA I	A-945	30 lipca 1968
	OFICYNA II	A-946	30 lipca 1968
	OFICYNA III	A-1468/O	7 października 1994
	PARK	A-1378	5 maja 1978
PLEKITY	ZESPÓŁ DWORSKI		
	DWÓR	A-4198/O	19 marca 1991
	PARK	A-3535/O	1 grudnia 1982
POŁOWITE	ZAŁOŻENIE DWORSKO - PARKOWE	A-2004/O	6 listopada 2002
SAMBRÓD	KOŚCIÓŁ EWANGELICKI, OB. RZYM-KAT. P.W. PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO 1739-1741	A-71/O	13 sierpnia 1949
SAMBRÓD	OFICYNA PAŁACOWA	A-873/O	17 sierpnia 1968
SAMBRÓD	PARK	A-873/O	17 sierpnia 1968
SAMBRÓD	SZKOŁA	A-3127/O	25 stycznia 1990
SAMBRÓD	DOM NR 6, DREWNIANY	A-874/O	17 sierpnia 1968
SASINY	ZESPÓŁ PAŁACOWY, XVIII w.		
	PAŁAC	A-868/O	16 stycznia 1968
	PARK	A-1382/O	23 grudnia 1991
SOPLE	PARK	A-3608/O	11 września 1984
SZYMONOWO	KOŚCIÓŁ EWANGELICKI, OB. RZYM-KAT. P.W. ŚW. JANA CHRZCICIELA, XVIII-XIX	A-880/O	17 sierpnia 1968
SZYMONOWO	CMENTARZ PRZYKOŚCIELNY	A-880/O	17 sierpnia 1968
SZYMONOWO	ZESPÓŁ PAŁACOWY, POŁ. XIXw.:		
	- PAŁAC - PARK	A-2597/O	8 października 1996
	DAWNA OFICYNA DWORSKA, OB. DOM	A-4136/O	25 stycznia 1990
SZYMONOWO	DOM, DAWNA PASTORÓWKA, XVIII	A-1639/O	26 maja 1999
SZYMONOWO	BUDYNEK SZKOŁY, DAWNA ORGANISTÓWKA, POCZ. XIX w.	A-4121/O	15 kwietnia 1989

SZYMONOWO	SZKOŁA	A-1637/O	19 maja 1999
WILAMOWO	KOŚCIÓŁ EWANGELICKI, OB. RZYM-KAT. P.W MATKI BOSKIEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ, 1754-1755	A-881/O	17 sierpnia 1968
WILAMOWO	CMENTARZ PRZYKOŚCIELNY	A-881/O	17 sierpnia 1968
ZAJEZIERZE	KOŚCIÓŁ EWANGELICKI, OB. RZYM-KAT. P.W ŚŚ. PIOTRA I PAWŁA	A-885/O	17 sierpnia 1968
ZAJEZIERZE	CMENTARZ PRZYKOŚCIELNY	A-885/O	17 sierpnia 1968

Źródło: Oficjalna Strona Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie <http://www.wuoz.olsztyn.pl/>

7.4 Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków

Na terenie Gminy Małdyty znajduje się szereg zabytkowych obiektów zarówno świeckich jak i kościelnych, które ujęte zostały w zaktualizowanej gminnej ewidencji zabytków.

Tabela 8 - Obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków

L.p.	Obiekt	Datowanie	Adres	Nr działki / obręb
1	dom nr 3	2 poł. XIX w.	Budwity 3	509/5 Jarnołtowo
2	dom nr 7	XIX/XX w.	Budwity 7	498/14 Jarnołtowo
3	czworak	2 poł. XX w.	Budyty 1	507/7-10 Jarnołtowo
4	zespół folwarczny	2 poł. XIX w.	Budyty 2	505/5 Jarnołtowo
5	dom nr 5	XIX/XX w.	Drynki 5	20/1 Drynki
6	budynki gospodarcze nr 5	XIX/XX w.	Drynki 5	20/1 Drynki
7	dom nr 6	XIX/XX w.	Drynki 6	19/1-2 Drynki
8	dom nr 8	XIX/XX w.	Drynki 8	18/9 Drynki
9	dom nr 8	XIX/XX w.	Dziśnity 8	53/1 Dziśnity
10	dom nr 10	XIX/XX w.	Dziśnity 10	96/1-2 Dziśnity
11	dom nr 9	XIX/XX w.	Dziśnity 9	96/1-2 Dziśnity
12	dom nr 14	XIX/XX w.	Dziśnity 14	104/5 i 105 Dziśnity
13	dom nr 16	XIX/XX w.	Dziśnity 16	90/2 i 88/2 Dziśnity
14	dom nr 21	XIX/XX w.	Dziśnity 21	103/3, 103/4, 106, 190, 101/1 Dziśnity
15	budynek gospodarczy nr 21	XIX/XX w.	Dziśnity 22	101/1 Dziśnity
16	cmentarz katolicki	XIX/XX w.	Dziśnity	83 Dziśnity
17	dawna szkoła	pocz. XX w.	Gizajny 2	498/30 Jarnołtowo
18	kapliczka	XX w.	Gumniska Wielkie	Leśnica
19	dwór-byłe biuro pgr	2 poł. XIX w.	Gumniska Wielkie 1	90/33 Leśnica
20	zespół folwarczny	2 poł. XIX w.	Gumniska Wielkie 1	90/33 Leśnica

21	szkoła 1	XIX/XX w.	Jarnołów 16	77 Jarnołów
22	szkoła 2	pocz. XX w.	Jarnołów 55	74/1 Jarnołów
23	zespół folwarczny	2 poł. XIX w.	Jarnołów	57 i 59 Jarnołów
24	dom nr 4	XIX/XX w.	Jarnołów 4	521 Jarnołów
25	dom nr 7	XIX/XX w.	Jarnołów 7	381 Jarnołów
26	dom nr 8	lata 20-te XX wieku	Jarnołów 8	523/1 Jarnołów
27	dom nr 11	XIX/XX w.	Jarnołów 11	105 Jarnołów
28	dom nr 19	XIX/XX w.	Jarnołów 19	356 Jarnołów
29	dom nr 21	XIX/XX w.	Jarnołów 21	406 Jarnołów
30	dom nr 24	XIX/XX w.	Jarnołów 24	397/6 Jarnołów
31	dom nr 54	XIX/XX w.	Jarnołów 54	69/1 Jarnołów
32	dom nr 56	XIX/XX w.	Jarnołów 56	76 Jarnołów
33	budynek gospodarczy nr 16	XIX/XX w.	Jarnołów 16	77 Jarnołów
34	dom nr 6	XIX/XX w.	Kadzie 6	45 Kadzie
35	dom nr 14	XIX/XX w.	Kadzie 14	1/1 Kadzie
36	park dworski	XIX/XX w.	Kadzie	43/3, 44/5, 44/6, 44/7 Kadzie
37	dom nr 3	XIX/XX w.	Karczemka 3	12 Leśnica
38	budynek gospodarczy nr 3	XIX/XX w.	Karczemka 3	12 Leśnica
39	dom nr 5	XIX/XX w.	Karczemka 5	6/4 Leśnica
40	dom nr 2	XIX/XX w.	Karczemka 2	11/1 Leśnica
41	dom nr 6	XIX/XX w.	Karczemka 6	7 Leśnica
42	dom rybacki	XIX/XX w.	Karczemka	21/4 Leśnica
43	most drogowy	XIX/XX w.	Karczemka	125 Leśnica
44	dom nr 2	pocz. XX w.	Kiełkuty 2	101 St.Kiełkuty
45	dom nr 7	XIX/XX w.	Kiełkuty 7	64 St.Kiełkuty
46	zespół folwarczny	2 poł. XIX w.	Klonowy Dwór	51/75 Leszczyńska
47	oficyna	2 poł. XIX w.	Klonowy Dwór	51/75 Leszczyńska
48	dwór-byłe biuro stadniny koni	2 poł. XIX w.	Klonowy Dwór 1	51/75 Leszczyńska
49	dom nr 4	XIX/XX w.	Koszajny 4	107/4 Koszajny
50	dom nr 5	XIX/XX w.	Koszajny 5	66 Koszajny
51	dom nr 6	XIX/XX w.	Koszajny 6	102 Koszajny
52	dom nr 7	XIX/XX w.	Koszajny 7	65 Koszajny
53	dom nr 11	XIX/XX w.	Koszajny 11	42 Koszajny
54	dom nr 26	XIX/XX w.	Koszajny 26	32 Koszajny
55	dom nr 17	XIX/XX w.	Koszajny 17	32 Koszajny
56	dom nr 21	XIX/XX w.	Koszajny 21	25/1 Koszajny
57	dom nr 20	XIX/XX w.	Koszajny 20	30 Koszajny
58	szalet szkolny	XIX/XX w.	Koszajny 3	107/4 Koszajny
59	kaplica	XX w.	Koszajny 4	104/5 Koszajny
60	kapliczka	2 poł. XX w.	Kreki	204/26 Koszajny

61	dom nr 1	XIX/XX w.	Kreki 1	203/11 Koszajny
62	budynek gospodarczy nr 1	XIX/XX w.	Kreki 1	203/15 Koszajny
63	dom nr 2	XIX/XX w.	Kreki 2	203/9 Koszajny
64	dom nr 4	XIX/XX w.	Kreki 4	203/5 Koszajny
65	budynek gospodarczy nr 5	XIX/XX w.	Kreki 5	204/55 Koszajny
66	dom nr 9	XIX/XX w.	Kreki 9	203/60 Koszajny
67	budynek gospodarczy nr 9	XIX/XX w.	Kreki 9	203/61 Koszajny
68	dom nr 7	XIX/XX w.	Leśnica 7	Leśnica 75
69	dom nr 19	XIX/XX w.	Leśnica 7	34/1 Leśnica
70	dom nr 3	XIX/XX w.	Linki	105/54-57 Wodziany
71	dom nr 4	XIX/XX w.	Linki 4	105/133 Wodziany
72	zespół zabudowań folwarczny	2 poł. XIX w.	Linki 1	116/68 Wodziany
73	dom nr 2	XIX/XX w.	Dworcowa 2	69/16 Małdyty
74	dom nr 3	XIX/XX w.	Dworcowa 3	69/14 Małdyty
75	dom nr 7	XIX/XX w.	Dworcowa 7	69/22 Małdyty
76	dom nr 8	XIX/XX w.	Dworcowa 8	69/20 Małdyty
77	budynek gospodarczy nr 5	XIX/XX w.	Dworcowa 5	69/12 Małdyty
78	poczta nr 5	2 poł. XIX w.	Dworcowa 6	69/12 Małdyty
79	dworzec kolejowy	1882 rok	Dworcowa 4	69/31 Małdyty
80	wieża ciśnień	2 poł. XIX w.	Dworcowa	69/28 Małdyty
81	policja	XIX/XX w.	Kopernika 6	68/4 Małdyty
82	dom nr 9 - drewniany	XIX/XX w.	Kopernika 9	47/60 Małdyty
83	dom nr 9A	XIX/XX w.	Kopernika 9A	47/60 Małdyty
84	dom nr 9	XIX/XX w.	Kopernika 9	47/58 Małdyty
85	urząd gminy	XIX/XX w.	Kopernika 10	64/7 Małdyty
86	dom nr 11	XIX/XX w.	Kopernika 11	56 Małdyty
87	dom nr 12	XIX/XX w.	Kopernika 12	63 Małdyty
88	dom nr 17	XIX/XX w.	Kopernika 17	34 Małdyty
89	dom nr 22	XIX/XX w.	Kopernika 22	59 Małdyty
90	dom nr 7	XIX/XX w.	Ogrodowa 7a	26 Małdyty
91	dom nr 9	XIX/XX w.	Ogrodowa 9	24 Małdyty
92	dom z ryglowanym szczytem nr 1	XIX/XX w.	Leśna 1	38/1 Małdyty
93	dom nr 2	XIX/XX w.	Prusa 2	47/62 Małdyty
94	czworak	XIX/XX w.	Ostródzka 5	3/79 Małdyty
95	dom nr 4	XIX/XX w.	Szkolna 4	78/1 Małdyty
96	dom nr 8	XIX/XX w.	Szkolna 8	79/5 Małdyty
97	dom nr 16	XIX/XX w.	Szkolna 16	82 Małdyty
98	dom nr 18	XIX/XX w.	Szkolna 18	83 Małdyty

99	dom nr 1	XIX/XX w.	Topolowa 1	3 Małdyty
100	siedlisko	XIX/XX w.	Zduny 1-3	Sambród
101	zespół folwarczny	2 poł. XIX w.	Ostródzka	7/100 Małdyty
102	zespół folwarczny	2 poł. XIX w.	Naświty	256 Naświty
103	zespół folwarczny	2 poł. XIX w.	Pleśno 1	11 Leszczyńska
104	dwór	XIX/XX w.	Pleśno 1	15 Leszczyńska
105	zespół dworsko - folwarczny	2 poł. XIX w.	Płękity	118/56 Wodziany
106	dom nr 6	XIX/XX w.	Płękity 6	118/31-32 Wodziany
107	dom nr 1	XIX/XX w.	Rybaki 1	1/4 Sambród
108	zespół budynków gospodarczych	XIX/XX w.	Rybaki 1	1/4 Sambród
109	dom nr 1	XIX/XX w.	Sambród 1	157/5 Stare Kiełkuty
110	dom nr 8	XIX/XX w.	Sambród 8	36/1 Stare Kiełkuty
111	dom nr 10	XIX/XX w.	Sambród 10	34/1 Sambród
112	dom nr 20	XIX/XX w.	Sambród 20	65 Sambród
113	budynek gospodarczy nr 24	XIX/XX w.	Sambród 24	62 Sambród
114	dom nr 25	XIX/XX w.	Sambród 25	60 Sambród
115	budynek gospodarczy nr 25	XIX/XX w.	Sambród 25	60 Sambród
116	budynek gospodarczy nr 26	XIX/XX w.	Sambród 26	58 Sambród
117	dom nr 27	XIX/XX w.	Sambród 27	56 Sambród
118	budynek gospodarczy nr 27	XIX/XX w.	Sambród 27	56 Sambród
119	dom nr 30	XIX/XX w.	Sambród 30	52 i 53 Sambród
120	dom nr 40	XIX/XX w.	Sambród 40	45/4 Sambród
121	oficyna	XIX/XX w.	Sambród 34	454 Sambród
122	stajnia 1	XIX/XX w.	Sambród	7 Sambród
123	stajnia 2	XIX/XX w.	Sambród	7 Sambród
124	założenie folwarczne	2 poł. XIX w.	Sambród	7 Sambród
125	założenie parkowo - folwarczne	2 poł. XIX w.	Sambród 35	23/3 Sambród
126	czworak	XIX/XX w.	Sambród 36	453 Sambród
127	budynki kolonijne	XIX/XX w.	Sambród 4	228/3 Sambród
128	dom nr 16	XIX/XX w.	Sambród Mały 16	100 Sambród
129	budynek gospodarczy nr 16	XIX/XX w.	Sambród Mały 16	100 Sambród
130	zespół dworsko - folwarczny	2 poł. XIX w.	Smolno 1	167/84 Surzyki Wlk.
131	dwór	2 poł. XIX w.	Smolno 1	167/84 Surzyki Wlk.
132	dwór	lata 20-te XX w.	Sople 17	305/3 Zajezerze

133	kapliczka	XX w.	Sople	Zajezerze
134	dom nr 23	XIX/XX w.	Sople 23	95/1 Zajezerze
135	dom nr 32	XIX/XX w.	Sople 32	82/1 Zajezerze
136	dom nr 1	XIX/XX w.	Surzyki Małe 1	80/37 Surzyki Wlk.
137	dom nr 3	XIX/XX w.	Surzyki Małe 3	80/28 Surzyki Wlk.
138	budynek gospodarczy nr 1	XIX/XX w.	Surzyki Wielkie 1	36/1 Surzyki Wlk.
139	budynek gospodarczy i przy nr 2	XIX/XX w.	Surzyki Wielkie 2	32 Surzyki Wlk.
140	budynek gospodarczy II przy nr 3	XIX/XX w.	Surzyki Wielkie 2	35 Surzyki Wlk.
141	dom nr 3	XIX/XX w.	Surzyki Wielkie 3	28/4 Surzyki Wlk.
142	dom nr 6	XIX/XX w.	Surzyki Wielkie 6	23 Surzyki Wlk.
143	budynek gospodarczy nr 6	XIX/XX w.	Surzyki Wielkie 6	23 Surzyki Wlk.
144	dom nr 36 - pastorówka	XIX/XX w.	Szymonowo 36	27/19 Szymonowo
145	dom nr 20	XIX/XX w.	Szymonowo 20	151 Szymonowo
146	dom nr 39	XIX/XX w.	Szymonowo 39	50 Szymonowo
147	dom nr 40	XIX/XX w.	Szymonowo 40	23 Szymonowo
148	dom nr 41	XIX/XX w.	Szymonowo 41	20 Szymonowo
149	dom nr 42 - 43	XIX/XX w.	Szymonowo 42 -43	46-47 Szymonowo
150	dom nr 44	XIX/XX w.	Szymonowo 44	16 Szymonowo
151	dom nr 45	XIX/XX w.	Szymonowo 45	13/7 Szymonowo
152	remiza	XIX/XX w.	Szymonowo	132/1 Szymonowo
153	budynek gospodarczy nr 1/2	XIX/XX w.	Szymonówko 1/2	172 i 175/4 Dziśnity
154	dom nr 1	XIX/XX w.	Szymonówko 1	175/4 i 176 Dziśnity
155	kapliczka	XX w.	Szymonówko	Dziśnity
156	dom nr 2 - dwór	XIX/XX w.	Wielki Dwór 2	2 Wielki Dwór
157	dom nr 5	XX w.	Wielki Dwór 5	5/12 Wielki Dwór
158	dom nr 7 - poczta	XIX/XX w.	Wielki Dwór 7	4/7 Wielki Dwór
159	dom nr 8	pocz. XX w.	Wielki Dwór 8	7/1 Wielki Dwór
160	dom nr 10	pocz. XX w.	Wielki Dwór 10	8 Wielki Dwór
161	dom nr 11	pocz. XX w.	Wielki Dwór 11	63 Wielki Dwór
162	dom nr 12	XIX/XX w.	Wielki Dwór 12	20 Wielki Dwór
163	dom nr 18	pocz. XX w.	Wielki Dwór 18	11/1 Wielki Dwór
164	dom nr 22	pocz. XX w.	Wielki Dwór 22	15 Wielki Dwór
165	pałac	XIX/XX w.	Wielki Dwór 51	125/2 Wielki Dwór
166	dom nr 56	pocz. XX w.	Wielki Dwór 56	105/3 Wielki Dwór
167	mleczarnia	XIX/XX w.	Wielki Dwór 4	4/10 Wielki Dwór
168	szkoła	XIX/XX w.	Wielki Dwór 9	65/1 Wielki Dwór
169	stacja kolejow połowite	XIX/XX w.	Wielki Dwór 1	214/6 Wielki Dwór

170	dom nr 3	XIX/XX w.	Wilamowo 3	9/2 Wilamowo
171	dom nr 20	XIX/XX w.	Wilamowo 20	124 Wilamowo
172	dom nr 31- plebania	XIX/XX w.	Wilamowo 31	202/2 Wilamowo
173	cmentarz	XIX/XX w.	Wilamowo	141 Wilamowo
174	most drogowy	XIX/XX w.	Wilamowo	125 Wilamowo
175	zespół folwarczny	2 poł. XIX w.	Wilamówko	233/3 Wilamowo
176	kapliczka	XX w.	Wodziany	Wodziany
177	dom nr 1	XIX/XX w.	Wodziany 1	12/1 i 12/2 Wodziany
178	dom nr 9	XIX/XX w.	Wodziany 9	21/1 Wodziany
179	dom nr 1	XIX/XX w.	Zajezerze 1	146/3 Zajezerze
180	dom nr 8	XIX/XX w.	Zajezerze 8	154/5 Zajezerze
181	dom nr 9	XIX/XX w.	Zajezerze 9	170/2 Zajezerze
182	dom nr 24	XIX/XX w.	Zajezerze 24	163/16 Zajezerze
183	dom nr 36	XIX/XX w.	Zajezerze 36	192/4 Zajezerze
184	dom nr 52	XIX/XX w.	Zajezerze 52	235/3 Zajezerze
185	pozostałości zespołu dworskiego	2 poł. XIX w.	Zajezerze 26	306/2 Zajezerze
186	cmentarz	XIX/XX w.	Zajezerze	171/1 Zajezerze
187	dom nr 4	XIX/XX w.	Zalesie 4	147 i 148 Leśnica
188	dom nr 6	XIX/XX w.	Zalesie 6	149 i 150 Leśnica
189	stajnia w zespole folwarcznym	XIX/XX w.	Zalesie 2	134 Leśnica
190	obora w zespole folwarcznym	XIX/XX w.	Zalesie	134 Leśnica
191	stacja kolejowa	2 poł. XIX w.	Dobrocin 58	5/1 St.Kiełkuty
192	dom nr 2	XIX/XX w.	Dobrocin 2	14/37 St.Kiełkuty
193	budynek gospodarczy nr 2	XIX/XX w.	Dobrocin 2	14/37 St.Kiełkuty
194	dom nr 13	XIX/XX w.	Dobrocin 13	14/6 St.Kiełkuty
195	dom nr 15	XIX/XX w.	Dobrocin 15	16/41 St.Kiełkuty
196	dom nr 18	XIX/XX w.	Dobrocin 18	16/55 St.Kiełkuty
197	dom nr 19	XIX/XX w.	Dobrocin 19	16/54 St.Kiełkuty
198	budynek gospodarczy nr 19	XIX/XX w.	Dobrocin 19	16/54 St.Kiełkuty
199	dom nr 38	XIX/XX w.	Dobrocin 38	267/92 St.Kiełkuty
200	dom nr 56	XIX/XX w.	Dobrocin 56	283/1 St.Kiełkuty
201	dom nr 57	XIX/XX w.	Dobrocin 57	16/152 St.Kiełkuty
202	budynek gospodarczy nr 57	XIX/XX w.	Dobrocin 57	6/153 St.Kiełkuty
203	przepust kolejowy	XIX/XX w.	Dobrocin	125 St.Kiełkuty
204	przepust wodny (drogowy)	XIX/XX w.	Dobrocin	125 St.Kiełkuty

Źródło: opracowano na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków.

7.5 Stanowiska archeologiczne

Gmina została zinwentaryzowana archeologicznie na podstawie AZP (Archeologicznego Zdjęcia Polski). Na terenie studium znajdują się następujące stanowiska archeologiczne:

Tabela 9 - Stanowiska archeologiczne na terenie gminy Małdyty

Lp.	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Miejscowość	Klasyfikacja chronologiczno – funkcjonalna
1	20-54	VI	Leśnica	Cmentarzysko kurhanowe, epoka brązu
2	20-54	VII	Leśnica	Osada, epoka brązu
3	20-54	I	Sambród	Cmentarzysko kurhanowe, epoka brązu
4	20-54	VIII	Leśnica	Kurhan, wczesna epoka żelaza
5	20-54	II	Sambród	Ślad osadnictwa, okres nowożytny
6	20-54	III	Sambród	Ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze i okres nowożytny
7	20-54	IV	Sambród	Osada, późne średniowiecze-okres nowożytny
8	20-54	V	Sambród	Wał graniczny
9	20-54	VI	Sambród	Osada, późne średniowiecze
10	20-54	VII	Sambród	Osada, późne średniowiecze-okres nowożytny
11	20-54	VIII	Sambród	Ślad osadnictwa, późne średniowiecze
12	20-54	IX	Sambród	Ślad osadnictwa, późne średniowiecze
13	20-54	X	Sambród	Ślad osadnictwa, późne średniowiecze

Źródło: WUOZ w Elblągu

7.6 Strefy ochrony konserwatorskiej

Na terenie gminy nie ustanowiono do tej pory (na mocy uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego) stref ochrony konserwatorskiej. W celu ochrony, uzupełnienia i odtworzenia wysokiej wartości kulturowych zaleca się utworzenie takich stref.

8 Uwarunkowania wynikające z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych

Na etapie sporządzania niniejszego studium audyt krajobrazowy województwa warmińsko-mazurskiego nie został sporządzony.

9 Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

9.1 Zagrożenia naturalne

Na terenie gminy zagrożeniami naturalnymi dla środowiska, zdrowia ludności, ich mienia mogą być klęski żywiołowe - powodzie i pożary oraz lokalne osuwiska ziemi. W wyniku obfitych, długotrwałych opadów deszczu, gradu lub wiosennych roztopów śniegu istnieje możliwość występowania okresowych podtopień. W gminie brak jest obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

Realnym zagrożeniem są osuwiska ziemi. Na terenie gminy zlokalizowano kilka predysponowanych osuwisk, o których mowa w pkt 4.

9.2 Zagrożenia antropogeniczne

Na terenie gminy brak jest wielkich zakładów przemysłowych, a co za tym idzie, nie istnieją zagrożenia awariami przemysłowymi. Niebezpieczeństwo stanowią jednak wypadki drogowe oraz wypadki z udziałem samochodów transportowych na drodze krajowej i wojewódzkiej.

Źródłem hałasu w gminie jest komunikacja drogowa. Najbardziej odczuwany jest przez mieszkańców terenów położonych wzdłuż drogi krajowej, o całorocznym, wysokim natężeniu ruchu.

Jako zagrożenie należy potraktować także promieniowanie niejonizujące, którego źródłem jest występowanie napowietrznych linii elektroenergetycznych. Może one być wyeliminowane w wyniku zachowania odpowiednich odległości siedlisk ludności od sieci, wzdłuż których występuje pole elektromagnetyczne.

10 Uwarunkowania wynikające ze stanu systemu komunikacji i infrastruktury technicznej

10.1 Transport drogowy i kolejowy

System komunikacji na terenie gminy tworzony jest przez, przebiegającą centralnie przez gminę, drogę krajową nr 7, drogę wojewódzką nr 519, krótki odcinek drogi wojewódzkiej nr 526 oraz drogi powiatowe i gminne, a także linie kolejowe.

10.1.1 Drogi krajowe

Przez teren gminy Małdyty przebiega oddany do użytkowania w 2012r. nowy dwujezdniowy odcinek drogi ekspresowej S7 (Pasłęk – Miłomłyn) o parametrach technicznych drogi klasy S. Na terenie gminy istnieje jeden węzeł drogowy na drodze S7 - Węzeł "Małdyty" - z drogą wojewódzką nr 519 St. Dzierzgoń - Morąg, klasa G.

10.1.2 Drogi wojewódzkie

W granicach administracyjnych gminy Małdyty przebiega droga wojewódzka nr 519 Stary Dzierzgoń - Morąg, klasy G oraz nr 526 Pasłęk - Przezmark, klasy Z. Droga nr 519 na 27 kilometrze, w okolicach miejscowości Małdyty przecina drogę krajową nr 7. Droga nr 526 przebiega przez gminę Małdyty jedynie w niewielkiej części na odcinku ok 1,5km.

10.1.3 Drogi powiatowe

Na terenie gminy Małdyty swój przebieg ma 14 dróg, będących w Zarządzie Dróg Powiatowych w Ostródzie. System komunikacyjny oparty na drogach powiatowych jest dość rozwinięty i zapewnia bezproblemowe połączenia ze wszystkim częściami gminy.

Tabela 10 - Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Małdyty

Lp.	Nr drogi powiatowej	Przebieg	Dł. drogi
1	1227 N	DK 7 – Jaśkowo	3,105
2	1190 N	Mazanki – Plękity – Liksajny	13,034
3	1186 N	Wilamowo – Słonecznik – Prošno	14,581
4	1213 N	dr. nr 1211 N (Rolnowo) – Kielkuty – Dobrocin – Wenecja	12,988
5	1179 N	Drulity – Marzewo – Sambród – Małdyty – dr. kraj. nr 7	7,595

7	1211 N	Sambród – Morąg	13,818
9	1928 N	dr. woj. nr 526 – Połowite – Jarnołtowo – Zajezerze	12,629
10	1209 N	Jarnołtowo – Mazanki	1,331
11	1207 N	Budwity – Jarnołtowo – dr. woj. nr 519 (Zalewo)	7,004
12	1182 N	Połowite – Gumiska Wlk.	7,62
13	1184 N	Bajdy – Sadławki – Wlk. Dwór	2,272
14	1205 N	Kreki – Koszajny – Sadławki	2,734

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zarządu Dróg Powiatowych w Ostródzie

10.1.4 Drogi gminne

Do dróg gminnych zaliczone są drogi zamieszczone w poniższych wykazach, zgodnie z przywołanymi uchwałami.

Uchwała nr 62/290/04/II Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 14 grudnia 2004r. w sprawie nadania numeracji drogom gminnym na terenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego, uchwała była zmieniona uchwałą nr 4/27/12/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 stycznia 2012r.

Tabela 11 - Drogi gminne Zgodnie z Uchwałą Nr 62/290/04/II Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 14.12.2004 r.

Lp.	Nowy numer drogi	Przebieg drogi / ulica
1	148001 N	gr. wojew. (Kornele) - Koszajny
2	148002 N	Koszajny – Wielki Dwór
3	148003 N	Wielki Dwór kol. – Wielki Dwór
4	148004 N	dr. pow. nr. 1184 N (Wielki Dwór) – Wielki Dwór kol. – gr. gm.
5	148005 N	Kadzie – dr. pow. nr. 1207 N (Jarnołtowo)
6	148006 N	Jarnołtowo kol. – dr. pow. nr. 1207 N
7	148007 N	Fiugajki - Drynki
8	148008 N	dr. wojew. nr. 519 - Pleśno
9	148009 N	Sambród - Zalesie
10	148010 N	dr. pow. nr. 1179 N (Leśnica) – dr. gm. nr. 148009 N (Zalesie)
11	148011 N	gr. gm. (Chojnik) - Kielkuty
12	148012 N	dr. pow. nr. 1179 N (Małdyty) – dr. wojew. nr. 519
13	148013 N	dr. wojew. nr. 519 (Małdyty) – Wilamowo –Wilamowo kol.
14	148014 N	dr. wojew. nr. 519 – Zajezerze – Sople –(jez. Ruda Woda)

15	148015 N	Szymonowo – Szymonowo kol.
16	148016 N	dr. pow. nr. 1190 N (Szymonowo) – Wodziany – Bagnity – Surzyki Wielkie
17	148017 N	Szymonowo kol. – dr. pow. nr. 1190 N (Szymonowo)
18	148018 N	dr. kraj. nr. 7 (Surzyki Wielkie kol.) – Dziśnity – dr. pow. nr. 1190 N
19	148019 N	dr. pow. nr. 1190 N - Szymonówko
20	148020 N	Dziśnity – gr. gm. (Liksajny)

Źródło: Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego

10.1.5 Sieć kolejowa

W granicach administracyjnych gminy przebiega linia kolejowa o znaczeniu regionalnym nr 220 relacji Olsztyn –Bogaczewo, na której odbywa się ruch pasażerski i towarowy. Ponadto przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 222 relacji Małdyty-Malbork. Od stacji Małdyty do co najmniej stacji Połowite torowisko jeszcze istnieje, choć jest zarośnięte i raczej nieprzejezdne.

10.1.6 Transport zbiorowy

Położenie przy trasie drogi krajowej, sprawia, że przez gminę kursuje wiele prywatnych autobusów lecz nie zatrzymują się one na terenie gminy.

10.2 Infrastruktura turystyczna

Według Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego gmina Małdyty jest gminą z potencjałem pod względem atrakcyjności turystycznej, głównie z uwagi na fakt występowania licznych jezior w tym Kanału Ostródzko-Elbląskiego.

10.2.1 Szlaki turystyczne

Przez teren gminy ze względu za walory krajobrazowo-przyrodnicze przebiegają dwa szlaki turystyczne drogowe i jeden wodny. Sieć szlaków turystycznych na terenie gminy jest stosunkowo dobrze rozwinięta. W perspektywie przewiduje się wyznaczenie nowych szlaków i modyfikacje przebiegów istniejących.

10.2.2 Atrakcje turystyczne

Jedną z najważniejszych atrakcji turystycznych gminy jest przebiegający centralnie z południa na północ gminy szlak Kanału Ostródzko-Elbląskiego. W miejscowości Budwity znajduje się jedna z największych i najstarszych w regionie kopalni torfu. Kopalnia sąsiaduje z rezerwatem przyrody "Zielony Mechacz", w którym zachowano ekosystem tzw. torfowiska wysokiego. Ponadto w gminie występują ciekawe atrakcje turystyczne w postaci zabytków -

Budwity: drewniany dworzec, Dobrocin: pałac rodziny Domhardów, Jarnołtowo: kościół, Leśnica: stara chata, Małdyty: Neogotycka oficyna pałacowa z pocz. XIX wieku, Płękity: XIX-wieczny pałac, obecnie stadnina koni, Sambród: kościół z XIX w., Szymonwo: kościół z XVIII w., Wilamowo: kościół z XVIII w., Zajezerze: kościół z XVIII w.

10.3 Gospodarka odpadami

Szacuje się, że 92% mieszkańców objętych jest zbiórka odpadów. W 2007 roku z terenu Gminy Małdyty zostało zebranych ok. 804,15 Mg odpadów komunalnych. Większość odpadów trafia na składowisko odpadów komunalnych w miejscowości Rudno gmina Ostróda reszta na składowisko odpadów ZUOK Rudno. Na terenie gminy nie ma czynnego składowiska odpadów komunalnych. W 2006 r. zaczęto prowadzić selektywną zbiórkę odpadów. Zbiera się szkło, tworzywa sztuczne.

10.4 Infrastruktura techniczna

10.4.1 Sieć gazowa

Gmina Małdyty nie posiada rozbudowanej sieci gazowej. Mieszkańcy korzystają głównie z butli gazowych.

10.4.2 Ciepłownictwo

Na terenie gminy Małdyty nie funkcjonuje grupowy system ciepłowniczy. Budynki mieszkalne ogrzewane są indywidualnie. Zarówno budynki zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej jak i zabudowy zagrodowej posiadają indywidualne źródła ogrzewania. Budynki użyteczności publicznej również ogrzewane są za pomocą własnych źródeł.

10.4.3 Zaopatrzenie w wodę

Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego długość czynnej sieci wodociągowej w gminie w 2013 r. wynosiła 107 km, istniało 933 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, z wodociągu korzystało 90,6% mieszkańców, a średnie dobowe zużycie wody z wodociągów na mieszkańca wyniosło 32,6 litrów.

Gminny system wodociągowy opiera się na ujęciach wody przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 12 - Lokalizacja gminnych ujęć wody na terenie gminy Małdyty.

Lp.	Rodzaje ujęć	liczba	Zasoby eksploatacyjne (m ³ /h)	Pobór wody (m ³ /doba)
1.	Studnia głębinowa w Budwitach	2	1. 61 2. 61	1. 1464 2. 1464
2.	Studnia głębinowa w Krekach	2	1. 25 2. 39	1. 600 2. 936
3.	Studnia głębinowa w Jarnoławie	3	1. 60 2. 68 3. 61	1. 1440 2. 1632 3. 1464
4.	Studnia głębinowa w Dobrocinie	2	1. 62 2. 51	1. 1488 2. 1224
5.	Studnia głębinowa w Małdytach	4	1. 64 2. 44 3. 24 4. 82	1. 1536 2. 1056 3. 576 4. 1968
6.	Studnia głębinowa w Klonowym Dworze	2	1. 58 2. 45	1. 1392 2. 1080
7.	Studnia głębinowa w Szymonowie	2	1. 61 2. 57	1. 1464 2. 1368
8.	Studnia głębinowa w Surzykach Małych	2	1. 23 2. 61	1. 552 2. 1464

Źródło: Program ochrony środowiska gminy Małdyty na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020

10.4.4 Kanalizacja sanitarna

Na terenie gminy funkcjonuje sześć oczyszczalni ścieków o łącznej przepustowości 523 m³/doba. Oczyszczalnia w Małdytach wybudowana została w 2002 r. typu BIO - B 300, posiada reaktor biologiczny z chemicznym usuwaniem związków fosforu. Średnia przepustowość oczyszczalni to 334 m³/doba. Oczyszczone ścieki za pośrednictwem rowu melioracyjnego odprowadzane są do Kanału Elbląskiego. Oczyszczalnia w Szymonowie (szkoła podstawowa), to mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia o przepustowości 16,8 m³/doba. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do rowu melioracyjnego, a za jego pośrednictwem do jeziora Ruda Woda. W Klonowym Dworze i w Linkach znajdują się mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie z chemicznym usuwaniem biogenów o przepustowości kolejno 22,5 m³/doba i 19 m³/doba. Odprowadzane z nich ścieki uchodzą do rowów melioracyjnych. W Dobrocinie przy Zespole Szkół Agro-Ekonomicznych znajduje się mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia o przepustowości 80 m³/doba. Ilość przyjmowanych ścieków to ok. 43 m³, odprowadzenie ścieków oczyszczonych odbywa się do rowu melioracyjnego, a następnie do rzeki Dreli. Obiekt jest własnością Starostwa Powiatowego w Ostródzie. Oczyszczone ścieki z oczyszczalni w Budwitach mają swoje ujście w jez. Piniewo.

Tabela 13 - Zestawienie danych i wskaźników dotyczących kanalizacji Gminy Małdyty w latach 2008-2013

Dane/wskaźniki	J. m.	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Komunalne oczyszczalnie ścieków							
Oczyszczalnie komunalne	szt.	5	4	4	6	6	6
Wielkość (przepustowość) oczyszczalni wg projektu	m3/dobę	395	394	394	523	523	523
Równoważna liczba mieszkańców [ogółem]	osoba	1429	1428	1428	2068	2068	2358
Ścieki oczyszczane							
Odprowadzone ogółem	dam3/rok	56,4	71,9	60,0	77,0	79,0	91,0
Oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi	dam3/rok	65	59	72	91	89	102
Oczyszczane razem	dam3/rok	45	49	60	77	79	91
Oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam3/rok	0	0	0	0	0	0
Oczyszczane biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków ogółem	%	78,0	68,2	100,0	100,0	100,0	100,0
Ludność korzystająca z oczyszczalni [ogółem]	osoba	2162	2207	2177	2804	2804	2804
Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu							
BZT5	kg/rok	1737	944	625	449	1071	466
ChZT	kg/rok	6003	5340	2876	4298	6595	3279
zawiesina	kg/rok	826	2788	1203	666	1311	807
azot ogólny	kg/rok	0	0	0	46	84	42
fosfor ogólny	kg/rok	0	0	0	8	2	15
ogółem	t	8566	9072	4704	5467	9063	4609

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl

10.4.5 Elektroenergetyka

Dostawa energii elektrycznej w gminie Małdyty realizowana jest ze stacji 110/15 kV w Zalewie oraz w Morągu, a następnie następującymi liniami SN 15 kV:

1. [7811] Zalewo – Małdyty,
2. [4516] Morąg – Małdyty,
3. [45510521] Morąg – Bynowo – PZ Małdyty,
4. [451045] Morąg – Pasłek – Małdyty.

Wszystkie powyższe linie 15 kV łączą się w PZ Małdyty, który stanowi punkt rozdziału energii elektrycznej dla gminy Małdyty. Łącznie wszystkie linie SN 15 kV zasilają 112 stacji SN/nN, natomiast stacje SN/nN zasilają w obszarze gminy 2460 odbiorców.

W 2013r. wybudowana i uruchomiona została stacja 110/15 kV GPZ ZALEWO, która jest zasilana promieniowo linią WN 110 kV Morąg – Zalewo. Istniejąca od 1986 roku linia WN, pracująca dotychczas na napięciu 15 kV, została zmodernizowana i służy zasilaniu mieszkańców zarówno gminy Zalewo jak i Małdyty.

11 Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu oraz ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony

11.1 Bilans terenów – dotychczasowe przeznaczenie terenów

Ponad połowę powierzchni gminy Małdyty zajmują użytki rolne, zajmują one 10 915 ha, co stanowi 57,79% ogółu powierzchni. W tej grupie gruntów przeważają grunty orne, a zaraz po nich pastwiska trwałe, łąki trwałe oraz grunty rolne zabudowane. Duża powierzchnia terenów zajęta jest pod grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia – 5 304 ha i stanowią spory udział % ogólnej powierzchni tj. 28,08%. Pozostałe tereny gminy stanowią grunty pod wodami – 1 119 ha, grunty zabudowane i zurbanizowane - 892 ha, nieużytki - 609 ha oraz tereny różne - 47 ha.

Sposób użytkowania gruntów w gminie Małdyty przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14 - Użytkowanie terenów w gminie Małdyty

Przeznaczenie terenów		Pow. [ha]	Udział %
Użytki rolne	Grunty orne	7 758	41,08
	Sady	25	0,13
	Łąki trwałe	766	4,06
	Pastwiska trwałe	2 044	10,82
	Grunty rolne zabudowane	191	1,01
	Grunty pod stawami	61	0,32
	Grunty pod rowami	70	0,37
Razem użytki rolne		10 915	57,79
Grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia		5 304	28,08
Grunty zabudowane i zurbanizowane		892	4,72
Grunty pod wodami		1 119	5,93
Nieużytki		609	3,22

Tereny różne	47	0,25
Razem	18 886	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii w Warszawie

11.2 Sytuacja planistyczna

Sytuacja planistyczna na terenie gminy jest nieuregulowana. Tereny o największej presji urbanistycznej nie są objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Rocznie urząd gminy wydaje około 50 decyzji o warunkach zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dwanaście obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przyjętych zostało:

- uchwałą Nr XXVII/152/97 Rady Gminy w Małdytach z dnia 17 grudnia 1997r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Małdyty w obrębie Leśnicy – działka nr 96/2 obręb Leśnica,
- uchwałą Nr XXXIV/193/98 Rady Gminy w Małdytach z dnia 19 czerwca 1998r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, działka nr 57 obręb Zajezerze,
- uchwałą Nr VII/59/03 Rady Gminy w Małdytach z dnia 1 października 2003r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Małdyty obejmujący teren położony w obrębie geodezyjnym Dziśnity wieś Szymonówko,
- uchwałą Nr XXV/251/06 Rady Gminy Małdyty z dnia 27 lutego 2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Małdyty w obrębie geodezyjnym Drynki,
- uchwałą Nr XXV/250/06 Rady Gminy Małdyty z dnia 27 lutego 2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Małdyty w obrębie geodezyjnym Szymonowo,
- uchwałą Nr XXVIII/287/06 Rady Gminy Małdyty z dnia 28 czerwca 2006r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Małdyty w obrębie geodezyjnym Zajezerze, miejscowość Sople,
- uchwałą Nr XVII/131/08 Rady Gminy Małdyty z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Małdyty w obrębie geodezyjnym Drynki,
- uchwałą Nr XXX/244/09 Rady Gminy w Małdytach z dnia 10 listopada 2009 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Małdyty w obrębie geodezyjnym Dziśnity,

- uchwałą Nr XXXIII/267/2010 Rady Gminy Małdyty z dnia 10 lutego 2010 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Małdyty w obrębie geodezyjnym Stare Kielkuty,
- uchwałą Nr XXXIII/268/2010 Rady Gminy Małdyty z dnia 10 lutego 2010 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Małdyty w obrębie geodezyjnym Dziśnity, działki nr: 154/3, 210/1,
- uchwałą Nr XXXVIII/325/2010 Rady Gminy w Małdytach z dnia 27 października 2010 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Małdyty w obrębach geodezyjnych: Małdyty i Leśnica,
- uchwałą Nr V/30/2011 Rady Gminy Małdyty z dnia 30 marca 2011 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Małdyty w obrębie geodezyjnym Dziśnity,

11.3 Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony

Przez ład przestrzenny zgodnie z definicją zawartą w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym należy rozumieć takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno - gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno – estetyczne.

Na tle wyżej wymienionej definicji analiza stanu ładu przestrzennego na terenie gminy Małdyty uwzględnia następujące czynniki:

- strukturę przestrzenną,
- strukturę zainwestowania.

Strukturę przestrzenną obszaru gminy kształtuje w głównej mierze jej położenie w ciągu drogi krajowej nr 7. Ważnym aspektem mającym wpływ na strukturę przestrzenną całej gminy ma przecinający obszar całej gminy Kanał Ostródzko-Elbląski. Dodatkowo dolina kanału objęta jest zasięgiem obszaru chronionego krajobrazu a w gminie istnieją jeszcze dwa rezerваты i dwa obszary Natura 2000. Wymienione uwarunkowania z jednej strony stanowią pewnego rodzaju barierę rozwoju przestrzennego, a z drugiej kształtują strukturę przyrodniczą sprzyjającą rozwojowi funkcji turystycznych i rekreacyjnych.

W przypadku struktury zainwestowania w gminie jednoznacznie można stwierdzić, że do najbardziej zainwestowanych terenów należą obszary miejscowości Małdyty. Mieszczą się tu podstawowe usługi publiczne dla mieszkańców gminy. Pozostałe tereny zainwestowane to przede wszystkim tereny pozostałych wsi sołeckich, gdzie oprócz

zabudowy mieszkaniowej, dostępne są również podstawowe usługi publiczne. Na pozostałych obszarach dominuje gospodarka rolna.

Struktura przestrzenna gminy jest bardzo czytelna, a pokrycie terenu miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego jest znikome, co nie przekłada się na określone regulacje związane z wymogami ładu przestrzennego.

Na obszarze gminy występuje istotna rozbieżność między stanem ładu przestrzennego a stanem dalece sprecyzowanych wymogów jego ochrony. Znaczną część obszaru gminy stanowią tereny rolnicze niezabudowane i tereny leśne. Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i siedliskowa jest całkiem zwarta i skupia się w obrębie poszczególnych ról. Jednak możliwości dynamicznego rozwoju poszczególnych miejscowości są znacznie utrudnione ze względu na słabe wyposażenie w infrastrukturę terenów wiejskich gminy.

12 Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy

Na potrzeby analizy uwarunkowań wynikających z potrzeb i możliwości gminy, przeprowadzona została analiza SWOT:

Tabela 15 - Analiza SWOT

Mocne strony:	Słabe strony:
<ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja gminy wzdłuż drogi krajowej S7 (trasa E-77); • dobra dostępność dużych ośrodków miejskich - Ostróda, Elbląg, Gdańsk; • korzystne warunki dla rozwoju turystyki - liczne jeziora; • Obszar Chronionego Krajobrazu Kanału Elbąskiego i obszary Natura 2000 • czyste powietrze - brak uciążliwego przemysłu na terenie gminy; • rolnictwo wiodącą funkcją; • Kanał Elbląski i dziedzictwo kulturowe; • długotrwała historia i tradycja, liczne zabytki i pomnik historii; 	<ul style="list-style-type: none"> • słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna (baza noclegowa i gastronomiczna); • niewielka liczba gospodarstw agroturystycznych; • nawożenie wokół jezior powodujące ich zanieczyszczenie; • brak systemu kanalizacji sanitarnej obejmującej cały obszar gminy; • mała liczba podmiotów gospodarczych; • wysokie bezrobocie; • niskie dochody; • niewystarczająca promocja obszaru; • ograniczony dostęp do Internetu; • niewielka liczba obiektów sportowych i rekreacyjnych;

<u>Szanse:</u>	<u>Zagrożenia:</u>
<ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa drogi krajowej S7; • powstanie strefy ekonomicznej; • możliwość pozyskiwania środków w Funduszów Strukturalnych UE; • zmniejszenie poziomu kosztów kredytów bankowych ułatwiających samorządom zaciąganie zobowiązań na działania infrastrukturalne; • poszukiwanie przez inwestorów zagranicznych atrakcyjnych miejsc do ulokowania inwestycji; • poprawiający się stan środowiska naturalnego; • szlak turystyki wodnej; • warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki; • wzrost popularności ekoturystyki, agroturystyki i turystyki weekendowej; 	<ul style="list-style-type: none"> • wysokie bezrobocie; • wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym; • spadek liczby ludności; • niewystarczające tempo rozwoju gospodarczego; • znaczne natężenie ruchu i hałas przy drodze krajowej S7; • zanieczyszczenie wód;

Budżet gminy jest stabilny i pozwala na wyznaczenie w wieloletnich programach inwestycyjnych środków na uzbrojenie nowych terenów. W 2013 r. z instalacji wodociągowej korzystało 90,6% ogółu ludności gminy, natomiast z kanalizacji jedynie 26,7%. W celu racjonalnego zagospodarowania i zmniejszenia kosztów, tereny te powinny być wyznaczane przede wszystkim w pobliżu zwartej zabudowy w oparciu o istniejącą infrastrukturę. Na terenach o rozproszonej zabudowie zagrodowej nie przewiduje się wskazywania nowych terenów pod zabudowę (nowe budynki mogą powstawać jedynie jako uzupełnienie istniejących gospodarstw lub poprzez budowę budynków do obsługi działalności rolniczej na gruntach rolnych).

Małdyty jako gmina położona w ciągu drogi krajowej i kanału Elbląskiego posiada potencjał do rozwoju zabudowy zarówno turystycznej i rekreacyjnej jak i zabudowy usługowo-przemysłowej. Pomimo spadku liczby ludności, który spowodowany jest przede wszystkim efektem ujemnego salda migracji ale także, choć w mniejszym stopniu, niskiego przyrostu naturalnego w gminie wyznaczono nowe tereny do zabudowy. Chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów pod zabudowę mieszkaniową i usługową w perspektywie 30 letniej uwzględnia się na poziomie 15% obecnej zabudowy, co przekłada się na około 300 nowych mieszkań (w tym gospodarstw w zabudowie zagrodowej), wraz z towarzyszącą drobną zabudową usługową. Zgodnie z danymi statystycznymi średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w 2013 r. wynosiła w gminie 69 m² co daje łączną powierzchnię użytkową na poziomie 20700m².

Zabudowa usługowa charakteryzuje się dużą różnorodnością. Usługi lokalizowane w ośrodkach gminnych cechują się zazwyczaj wyższą intensywnością zabudowy, natomiast

usługi lokalizowane na wsiach cechują się niewielką powierzchnią użytkową w stosunku do powierzchni działki. W związku z powyższym odniesienie do powierzchni terenów jest bardziej miarodajne niż powierzchnia użytkowa zabudowy. W perspektywie 30 letniej przewiduje się zapotrzebowanie na nowe tereny usługowe głównie ze względu na obsługę nowych terenów mieszkaniowych oraz obsługę terenów turystycznych.

Ze względu na specyfikę zabudowy przemysłowej, w której w zależności od rodzaju zakładu zapotrzebowanie może być na zabudowę kubaturową (np. hale produkcyjne) lub na tereny niezabudowane (otwarte składy, centra dystrybucyjne), odniesienie do powierzchni terenów jest bardziej miarodajne niż powierzchnia użytkowa zabudowy (która nie oddaje właściwie specyfiki terenów przemysłowych). Dodatkowo w oparciu m.in. o planowane inwestycje drogowe, gmina planuje utworzenie specjalnej strefy ekonomicznej, co w połączeniu z możliwością gminy do uzbrojenia nowego terenu, znacząco zwiększa atrakcyjność gminy, a co za tym idzie zapotrzebowanie na tereny produkcyjne. W trzydziestoletniej perspektywie, szacuje się wzrost zapotrzebowania na nowe tereny przemysłowe dlatego też wyznaczono je w studium zgodnie z zamierzeniami inwestycyjnymi.

Na potrzeby analizy przyjmuje się średnią powierzchnię zabudowy przemysłowej na poziomie 0,2 powierzchni działki budowlanej. W związku z czym szacunkowe zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową na terenach przemysłowych wynosi 24ha.

13 Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, dla gminy Małdyty zakłada:

1. Modernizacja drogi krajowej nr 7 (S-7) do parametrów klasy S,
2. Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 519 Morąg – Małdyty,
3. Modernizacja linii kolejowej Olsztyn – Bogaczevo,
4. Zagospodarowanie turystyczne i utrzymanie w sprawności Kanału Ostródzko-Elbląskiego.

Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznym, dotyczące gminy Małdyty odnaleźć można również w **Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Ostródzkiego** na lata 2008-2020, gdzie stanowią one cele operacyjne powiatu. W opracowaniu tym wskazano następujące zadania odnoszące się do gminy Małdyty

1. Przebudowa drogi powiatowej Nr 1211N Sambród - Morąg
2. Przebudowa drogi powiatowej Nr 1179N Drulity – Marzewo – Sambród – Małdyty,

3. Kompleksowa przebudowa dróg powiatowych,
4. Kompleksowa termomodernizacja obiektów oświatowych.

14 Uwarunkowania wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej

Zgodnie z przyjętą definicją ochrona przeciwpowodziowa to zespół działań mających na celu ograniczenie strat powodziowych. Poczynania te mają charakter zabiegów technicznych oraz nietechnicznych. Pierwsze polegają na ograniczaniu wielkość fali powodziowej oraz jej zasięgu przestrzennego przy pomocy zbiorników retencyjnych, kanałów ulgi, polderów i obwałowań. Drugie - na edukowaniu mieszkańców terenów potencjalnie zagrożonych powodzią, stosowaniu systemów wczesnego ostrzegania, jak również specjalnych rodzajów ubezpieczeń. Jednakże najważniejszym z działań mającym na celu ograniczenie strat powodziowych jest maksymalne możliwe ograniczenie zainwestowania obszarów zagrożonych powodzią.

Obszarami szczególnego zagrożenia powodzią są:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q 0,2%);
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (1%),
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q 10%),

W granicach gminy, w jej zachodniej części występuje zasięg wód powodziowych (woda 100-letnia), których zasięg przedstawiony został na rysunku studium, a wyznaczony został na podstawie opracowania „Wyznaczanie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych, etap II, Elbląg-Dzierżgoń” wykonanego na zlecenie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku.

SPIS WYKRESÓW:

WYKRES 1 - STRUKTURA POWIERZCHNIOWA GOSPODARSTW ROLNYCH W GMINIE MAŁDYTY	22
WYKRES 2 - LICZBA LUDNOŚCI W LATACH 1995-2013.	28
WYKRES 3 - LUDNOŚĆ WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W 2013 R.	29
WYKRES 4 - PRZYROST NATURALNY NA 1000 LUDNOŚCI.	30
WYKRES 5 - SALDO MIGRACJI WEWNĘTRZNYCH I ZAGRANICZNYCH W GMINIE MAŁDYTY.	31
WYKRES 6 - PRZYROST RZECZYWISTY W LATACH 2003-2013 W GMINIE MAŁDYTY.	32
WYKRES 7 - UCZNIOWIE SZKÓŁ PODSTAWOWYCH (BEZ SPECJALNYCH) PRZYPADAJĄCY NA 1 KOMPUTER PRZEZNACZONY DO UŻYTKU UCZNIÓW Z DOSTĘPEM DO INTERNETU W LATACH 2003-2012.	34
WYKRES 8 - UCZNIOWIE GIMNAZJÓW (BEZ SPECJALNYCH) PRZYPADAJĄCY NA 1 KOMPUTER PRZEZNACZONY DO UŻYTKU UCZNIÓW Z DOSTĘPEM DO INTERNETU W LATACH 2003-2012.	34
WYKRES 9 - CZYTELNICY BIBLIOTEK PUBLICZNYCH NA 1000 LUDNOŚCI W LATACH 2003-2013.	35

SPIS TABEL

TABELA 1 - POMNIKI PRZYRODY W GMINIE MAŁDYTY.....	19
TABELA 2 - POWIERZCHNIA I UDZIAŁ % W OGÓLNEJ POWIERZCHNI GMINY UŻYTKÓW ROLNYCH	22
TABELA 3 - ZESTAWIENIE POWIERZCHNI GRUNTÓW LEŚNYCH NA TERENIE GMINY MAŁDYTY W 2013R.	23
TABELA 4 - ZŁOŻA NA TERENIE GMINY MAŁDYTY	24
TABELA 5 - SYTUACJA SPOŁECZNO – EKONOMICZNA GMINY MAŁDYTY	36
TABELA 6 - STAN PRAWNY GRUNTÓW NA TERENIE GMINY MAŁDYTY	41
TABELA 7 - OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH NA TERENIE GMINY MAŁDYTY	43
TABELA 8 - OBIEKTY UJĘTE W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW	45
TABELA 9 - STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE NA TERENIE GMINY MAŁDYTY.....	51
TABELA 10 - WYKAZ DRÓG POWIATOWYCH NA TERENIE GMINY MAŁDYTY	53
TABELA 11 - DROGI GMINNE ZGODNIE Z UCHWAŁĄ NR 62/290/04/II ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO Z DNIA 14.12.2004 R.	54
TABELA 12 - LOKALIZACJA GMINNYCH UJĘĆ WODY NA TERENIE GMINY MAŁDYTY	57
TABELA 13 - ZESTAWIENIE DANYCH I WSKAŹNIKÓW DOTYCZĄCYCH KANALIZACJI GMINY MAŁDYTY W LATACH 2008-2013	58
TABELA 14 - UŻYTKOWANIE TERENÓW W GMINIE MAŁDYTY	59
TABELA 15 - ANALIZA SWOT.....	62